

การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ
หลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้
เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

A FOLLOW-UP OF COMMUNITY FORESTRY TRAINING PROGRAM FOR
THE GOVERNMENT OFFICERS OF BANPONG REGIONAL FORESTRY
OFFICE, AMPHOE BANPONG, CHANGWAT RATCHABURI,
DURING 1992-1995 FISCAL YEAR.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร

บัณฑิตวิทยาลัย

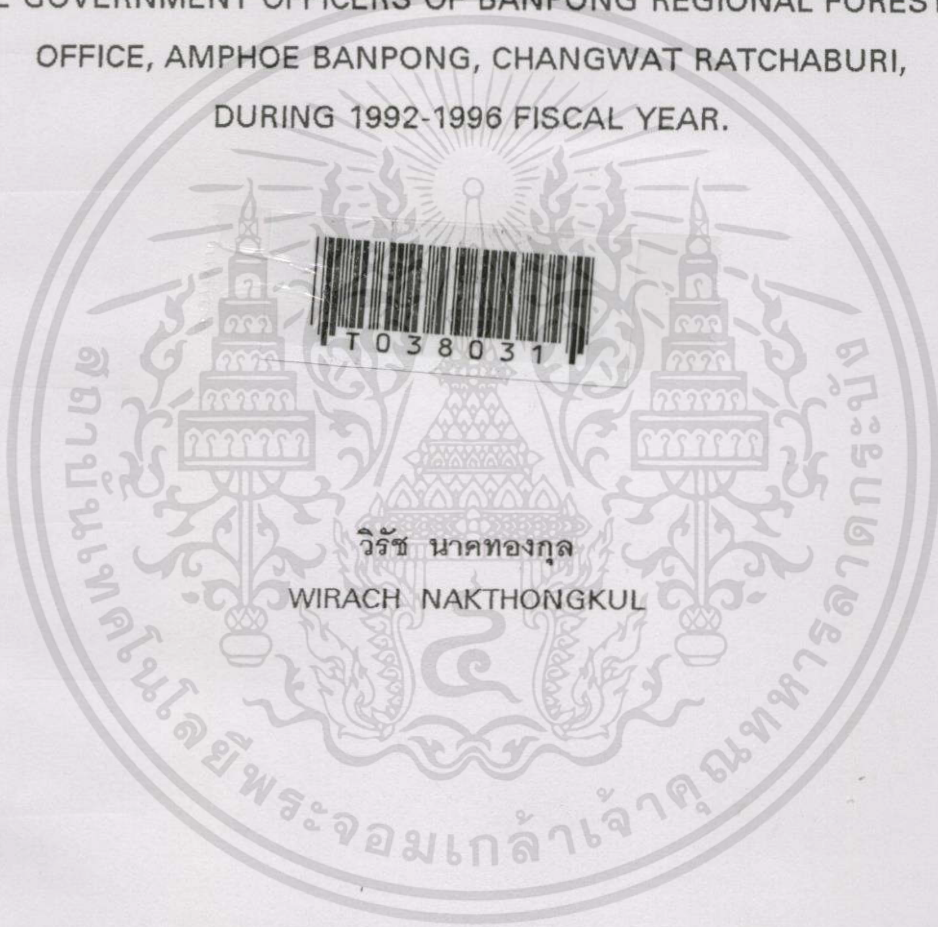
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2543

ISBN 974-622-925-7

การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ
หลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้
เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

A FOLLOW-UP OF COMMUNITY FORESTRY TRAINING PROGRAM FOR
THE GOVERNMENT OFFICERS OF BANPONG REGIONAL FORESTRY
OFFICE, AMPHOE BANPONG, CHANGWAT RATCHABURI,
DURING 1992-1996 FISCAL YEAR.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร
บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.2543

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน..... 38031

วัน, เดือน, ปี..... 10 พ.ย. 2543

ISBN 974-622-925-7

เอกสารนี้เป็นสาธารณสมบัติของหอสมุดฯ ใช้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

COPYRIGHT 2000

SCHOOL OF GRADUATE STUDIES

KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรม โครงการฝึกอบรม เจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร ป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

A FOLLOW-UP OF COMMUNITY FORESTRY TRAINING PROGRAM FOR THE GOVERNMENT OFFICERS OF BANPONG REGIONAL FORESTRY OFFICE, AMPHOE BANPONG, CHANGWAT RATCHABURI, DURING 1992-1996 FISCAL YEAR

ชื่อนักศึกษา

นายวิรัช นาคทองกุล

รหัสประจำตัว

39064330

ปริญญา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชา

การเกษตร

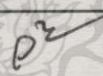
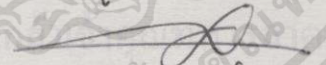
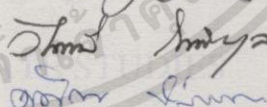

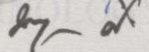
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผศ.ดร.วิจิตรธรรม ศิริวรรณ

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์สมจิตต์ กล้ากลิ่น

อาจารย์วันทนี โชติสกุล

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์		ลายมือชื่อ
ผศ.ดร.วิจิตรธรรม	ศิริวรรณ	
อาจารย์สมจิตต์	กล้ากลิ่น	
อาจารย์วันทนี	โชติสกุล	
อาจารย์ศศิธร	จารุสมบัติ	
ดร.นพคุณ	ศิริวรรณ	

วัน/เดือน/ปี ที่สอบ 11 สิงหาคม 2543 เวลา 13.00 น. เป็นต้นไป

สถานที่สอบ ณ ห้องสมาคมศิษย์เก่าบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

(รศ.ดร.บุญวัฒน์ อัดชู)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ๒๓ เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๔๓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานในห้องเรียนเท่านั้น ไม่สามารถเผยแพร่ไปเผยแพร่ภายนอกได้
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรม
เจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปิงบประมาณ
2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้ เขตบ้านโป่ง
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

นักศึกษา

นายวิรัช นาคทองกุล

รหัสประจำตัว

39064330

ปริญญา

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชา

ครุศาสตร์เกษตร

พ.ศ.

2543

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศิริวรรณ

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

อาจารย์สมจิตต์ กล้ากลิ่น

อาจารย์วันหนิ โชติสกุล

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรม
เจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร ป่าชุมชน ปิงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เกี่ยวกับ 1) สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้า
หน้าที่ของรัฐ 2) การนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนา
ป่าชุมชน 3) ผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่
รับผิดชอบ และ 4) ความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่า
ชุมชน

ประชากร ได้แก่ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่
เกษตร ครู-อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล โดยสังกัดกระทรวง
เกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในท้องที่
จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี รวมทั้งสิ้น 166 คน ใช้แบบ
แบบสอบถามที่สร้างขึ้นเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ได้แบบสอบถามคืนจำนวน 122 ชุด คิดเป็น
ร้อยละ 73.49 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย พบว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าครึ่งมีอายุระหว่าง
41-50 ปี เฉลี่ย 43.42 ปี และสมรสแล้ว มากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนมาก

เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ปัจจุบันมีตำแหน่งระดับ 6-7 (ร้อยละ 44.26) มีอายุราชการ/เวลาทำงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระหว่าง 11-20 ปี (ร้อยละ 47.54) เฉลี่ย 18.07 ปี มากกว่าครึ่งมีประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า 11 ปี เฉลี่ย 11.47 ปี มีผู้ร่วมงานน้อยกว่า 11 คน เฉลี่ย 20.31 คน

เกี่ยวกับการนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน ส่วนใหญ่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติทุกด้าน ได้แก่ หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ แนวคิดเรื่องป่าชุมชน การปลูกสร้างสวนป่า การเพาะชำกล้าไม้ และการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร และเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้

ส่วนใหญ่นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้ในการปฏิบัติทุกด้าน ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน และการนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท และเป็นเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่ไม่ได้นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้

ส่วนผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ มากกว่าครึ่งมีผลงานการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน และมีการฝึกอบรมชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน

ความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน ความรู้ด้านทฤษฎีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าไม้ชุมชน มากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านทฤษฎีเพิ่มเติม คือ การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์ และการประดิษฐ์กรรมไม้และของป่าในครัวเรือน ตามลำดับ

ความรู้ด้านการปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าชุมชน มากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านปฏิบัติเพิ่มเติม คือ การดูงานป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่างๆ การดูงานนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ การดูงานแสดงผลผลิตที่ทำด้วยไม้ และการดูงานด้านการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย คือควรสนับสนุนในการฝึกอบรมเพิ่มเติม และการดูงานแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างจริงจัง โดยกำหนดหลักสูตรและเนื้อหาการฝึกอบรมเพิ่มเติมและการดูงาน ควรเป็นเรื่องที่ตรงต่อความต้องการ รวมทั้งการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการป่าชุมชนได้

Thesis Title A Follow-up of Community Forestry Training Program for the Government Officers of Banpong Regional Forestry Office, Amphoe Banpong, Changwat Ratchaburi, During 1992-1996 Fiscal Year.

Student Mr. Wirach Nakthongkul

Student ID. 39064330

Degree Master of Science

Programme Agricultural Education

Year 2000

Thesis Advisor Asst.Prof. Dr. Werawan Siriwan

Thesis Co-Advisor Mr. Somchit Glumglin
Mrs. Wantanee Chotisakul

ABSTRACT

This research aimed at following-up of community forestry training program for the government officers of Banpong Regional Forestry Office, Amphoe Banpong, Changwat Ratchaburi during 1992-1996 fiscal year concerning with 1) some socio-economic conditions of government officers 2) their knowledge application for community forestry programs 3) the results of their works on working with community forestry programs and 4) their needs for additional knowledge for working on community forestry programs.

One hundred and sixty-six of Amphoe officers, community development officers, agricultural extension officers, teachers, village heads and members of Tambol administrators who were working under the Ministry of Agriculture and Cooperatives, Ministry of Interior, and Ministry of Education in the Prachuapkirikhan, Phetchaburi, Ratchaburi, Suphanburi and Kanchanaburi provinces were the population, Constructed questionnaires were used for gathering data, There were 122 respondents answered the questionnaires (73.49%). All data were analyzed by frequency counts, percentage and means.

The results of research found that most respondents were male, already being married with their average age at 43.42 years old. More than half of them graduated bachelor degree and being practical officers. Almost half of them hold 6-7 position classification with

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

their average of official work at 18.07 years while their average of working experience at 11.47 years. They had the average of 20.31 persons for their working group.

They pointed out that they had applied the knowledge which they received from training especially theoretical knowledge comprising of principles and practicum in community forestry, principles and practices of forestry laws, fundamental of community forestry, constructing forestry, plant propagation and seedlings, soil utilization for forestry.

They also proclaimed that they had applied all practical knowledge which they received from training programs comprising of promoting people participation on conservation and natural forestry development, building community forestry, providing community forestry activities and applying activities to rural development.

More than half of them indicated that they had worked on community forestry activities and they also trained the people and the leaders in communities.

More than half of them signified their needs for additional theoretical knowledge on sustainable plans and community forestry management, knowledge on general forestry such as trees, kinds and types of forests, usefulness and conservation, wood works and wooden products, respectively. In the same manner, they also declared that they needed additional practical knowledge by excursions to the other successful community forestry, both incountry and abroad, and visiting exhibitions on wood products.

The results of research brought about to recommend providing additional training including excursions for those officers. Curriculum and contents should be suitable to their needs. Coordination among the government agencies for more efficient building community forestry programs were required.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่อง การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตร ป่าชุมชน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี สำเร็จสมบูรณ์ได้เพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาในการให้คำปรึกษา แนะนำช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่างๆ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวรรณ ศิริวรรณ อาจารย์วันที โชติสกุล และ อาจารย์สมจิตต์ กล้ากลิ่น และได้รับคำแนะนำช่วยเหลือ ชื่นชมข้อบกพร่องของวิทยานิพนธ์จากคณะกรรมการสอบประกอบด้วย อาจารย์ ดร.นพคุณ ศิริวรรณ และอาจารย์ ดร. ดนัย ดิษยบุตร จนทำให้งานวิจัยสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ นายกล้า ทรงสกุล ดร.โกมล แพรกทอง อาจารย์ทรงกลด จารุสมบัติ นายบำรุง คูหา นายวัลลภ พิสุทธิพิเชฏฐ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตร ครู-อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบคุณ นางไพริน นาคทองกุล อาจารย์สุจารี ชูจันทร์ นายอัศวิน แก้วคง นางสาววิลาสินี เขยล้อมขำ นายประโยชน์ ดอกตาลยงค์ และเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโทรุ่น 3 ทุกท่าน ซึ่งให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และพิมพ์รูปเล่มตลอดจนให้กำลังใจเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอบอบแต่ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ๆ และน้องรวมทั้งครู อาจารย์ที่ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการความรู้ทั้งในอดีตและปัจจุบัน

วิรัช นาคทองกุล

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	IX
สารบัญภาพ.....	X
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	6
1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	6
1.6 ประชากร.....	6
1.7 นิยามศัพท์.....	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 แนวความคิดเรื่องป่าชุมชนของกรมป่าไม้.....	8
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม.....	15
2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตามผล.....	24
2.4 โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร “ป่าชุมชน”	29
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	32
3.1 ประชากร.....	32
3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ.....	33
3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ.....	34
3.4 การรวบรวมข้อมูล.....	34
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	35

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา เว้นแต่ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	36
4.1 สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.....	36
4.2 การนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาป่าชุมชน.....	40
4.3 ผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ.....	53
4.4 ความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน.....	54
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	56
5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	56
5.2 ขอบเขตของการวิจัย.....	56
5.3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	56
5.4 สรุปผลการวิจัย.....	57
5.5 การอภิปรายผล.....	61
5.6 ข้อเสนอแนะ.....	64
บรรณานุกรม.....	66
ภาคผนวก.....	71
ภาคผนวก ก การนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน แยกตามรายจังหวัดและสังกัด.....	72
ภาคผนวก ข หนังสือราชการ.....	77
ภาคผนวก ค รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	87
ภาคผนวก ง แบบสอบถาม.....	89

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา VII นี้ต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

หน้า

ประวัติผู้เขียน.....

96

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา VIII ะต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3.1 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ระหว่างปีงบประมาณ 2535-3539 แยกตามรายจังหวัดและสังกัด.....	32
3.2 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ระหว่างปีงบประมาณ 2535-3539 แยกตามสังกัดและปีที่เข้ารับการฝึกอบรม.....	33
3.3 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ระหว่างปีงบประมาณ 2535-3539 แยกตามจังหวัดและปีที่เข้ารับการฝึกอบรม.....	33
4.1 แสดงสถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.....	36
4.2 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แยกตามจังหวัดและสังกัด.....	39
4.3 แสดงการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน.....	40
4.4 แสดงเหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน.....	42
4.5 แสดงการนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน.....	47
4.6 แสดงเหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน.....	49
4.7 แสดงผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ.....	53
4.8 แสดงความรู้ด้านทฤษฎีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าไม้ชุมชน.....	54
4.9 แสดงความรู้ด้านปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าชุมชน.....	55

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

- 1.1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรม
โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร ป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539
ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี.....5

บทที่ 1 บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พื้นที่ป่าไม้มักจะมีการพัฒนาเป็นป่าได้ต้องใช้เวลาในการวิวัฒนาการนับล้านปี มีปัจจัยหลายอย่างที่ทำให้เกิดเป็นป่าขึ้นมาคือ ดิน ความชื้นทั้งในดินและอากาศ อุณหภูมิ ปริมาณน้ำฝน แสงแดด ธาตุอาหารในดิน และความสูงของพื้นดินเหนือระดับน้ำทะเล เป็นต้น ป่าทำให้เกิดความสมดุลหรือความพอดีขึ้นในธรรมชาติ หากป่าถูกทำลายหรือถูกแผ้วถางให้หมดไปจะทำให้เกิดความแปรปรวน ฝนตกไม่ตรงตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้งหรือเกิดน้ำท่วมอย่างรุนแรง ดังนั้นป่าไม้จึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่อำนวยความสะดวกต่อการดำรงชีพของมนุษย์ ในหลายด้านทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันเนื่องมาจากความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มจำนวนประชากร การพัฒนาทางเทคโนโลยีและการคมนาคมด้านการสื่อสารที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วในระยะเวลาที่ผ่านมา ส่วนหนึ่งเป็นผลจากการนำทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรป่าไม้และที่ดินป่าไม้ มาใช้เป็นปัจจัยหลักเพื่อการพัฒนาอย่างสิ้นเปลือง โดยขาดแผนการจัดการและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีระบบ ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมลงและพื้นที่ป่าลดลงในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง จากปี พ.ศ.2504 ประเทศไทยมีพื้นที่ป่าไม้ประมาณร้อยละ 53 ของพื้นที่ประเทศหรือประมาณ 171 ล้านไร่ แต่ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าเพียงประมาณร้อยละ 26 ของพื้นที่ประเทศหรือประมาณ 85 ล้านไร่ (ฉัตรชัย รัตโนภาส, 2540 : 2) และจะมีปริมาณลดลงเรื่อยๆ ถึงแม้ว่าตลอดระยะเวลาที่ผ่านมารัฐบาลโดยกรมป่าไม้ได้ปรับปรุงพัฒนาการบริหารและการจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในแต่ละช่วง โดยการจัดทำแผนงานอย่างต่อเนื่องเพื่อช่วยในการฟื้นฟูสภาพป่าตลอดจนพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้นแต่ยังไม่บังเกิดผลเท่าที่ควร เนื่องจากเป็นการดำเนินการของภาครัฐฝ่ายเดียว ชุมชนซึ่งเป็นรากฐานของปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไขและมีส่วนร่วมเท่าที่ควร ชุมชนยังอ่อนแอไม่สามารถทนต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกได้

รัฐบาลได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวจึงได้เพิ่มบทบาทในการกำหนดนโยบายและดำเนินการเพื่อจัดการทรัพยากรป่าไม้ให้สามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนและสนับสนุนให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับรัฐบาล ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยการส่งเสริมองค์กรเอกชนทั้งส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

ในรูปแบบต่างๆ เพื่อมุ่งสร้างจิตสำนึกของชุมชนและพัฒนาศักยภาพองค์กรชุมชนในการจัดการ
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และดูแลรักษาป่าให้ได้รับประโยชน์ในรูปแบบของป่าชุมชนอย่างยั่งยืน และรัฐได้มีนโยบายในการกระจายอำนาจในการบริหารและจัดกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ของชุมชน โดยกำหนดให้ชุมชนชนบท ได้แก่สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตลอดจนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชน เป็นการลดปัญหาการขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนให้น้อยลง และเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการฟื้นฟูพื้นที่ป่าไม้ของประเทศให้เพิ่มมากขึ้น

การดำเนินงานด้านป่าชุมชน ในระยะเริ่มแรกได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2525 อนุมัติให้กรมป่าไม้และกรมพัฒนาที่ดินดำเนินการโครงการปลูกไม้ใช้สอยชุมชนระหว่างปี พ.ศ. 2527-2529 ตามแนวนโยบายการพัฒนาชนบทพื้นที่ยากจน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจคุณค่าของป่าไม้ รวมทั้งวิธีการปลูกไม้สำหรับใช้สอยประจำหมู่บ้าน ซึ่งจะช่วยรักษาความสมดุลตามธรรมชาติและในปี พ.ศ. 2530 กรมป่าไม้ได้รับมาดำเนินการเอง และเปลี่ยนชื่อเป็นโครงการพัฒนาป่าชุมชน (กรมป่าไม้ 2539 : 34) ตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นไป กรมป่าไม้ได้ปรับโครงการนี้เป็นงานพัฒนาป่าชุมชน ซึ่งอยู่ในแผนงานส่งเสริมและพัฒนาการป่าไม้ และได้กำหนดกรอบแผนแม่บทในการพัฒนาป่าชุมชนตั้งแต่เริ่มแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ ประชาชน องค์กรประชาชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูป้องกันและแก้ไขปัญหาธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรภาครัฐเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของภาคการเกษตรโดยเสริมทัศนคติ วิสัยทัศน์ ความรู้ และเทคนิคการทำงานเพื่อปรับบทบาทให้เป็นผู้ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา โดยริเริ่มจากชุมชน องค์กรเอกชนและธุรกิจเอกชน ตลอดจนการออกพระราชบัญญัติป่าชุมชนขึ้น

การดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ได้เน้นการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้มีเทคนิควิธีการในการพัฒนาป่าชุมชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้นสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จึงได้ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2539 จำนวน 5 รุ่น รวม 166 คน ประกอบด้วยข้าราชการครูจากกระทรวงศึกษาธิการ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่เกษตรจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ปลัดอำเภอสมาชิกสภาตำบล และผู้ใหญ่บ้านจากกระทรวงมหาดไทย ซึ่งแบ่งเป็นข้าราชการจากจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 24 คน จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 22 คน จังหวัดราชบุรีจำนวน 55 คน

เอกสารจังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 25 คน จังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 41 คน และจะมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ไม่จำกัดวงอีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน้าที่ต่อไปอีกในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งในการฝึกอบรมที่ผ่านมาปรากฏว่า ไม่ได้มีการติดตามผลเมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมในแต่ละปี อย่างมีระบบเกี่ยวกับความสำเร็จของโครงการฝึกอบรมว่ามีการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในโครงการพัฒนาป่าชุมชนมากน้อยเพียงใด ดังนั้นเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางและสิ่งจำเป็นดังกล่าว จึงเห็นสมควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้ โดยการสอบถามความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมจำนวน 166 คน เพื่อให้ทราบถึงความต้องการความรู้ ทักษะ และงานส่วนที่มีความสำคัญ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ตลอดจนแผนและวิธีการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนเพื่อนำผลจากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการฝึกอบรมในโอกาสต่อไป ทั้งนี้ เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
2. เพื่อศึกษาการนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาป่าชุมชน
3. เพื่อศึกษาผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ
4. เพื่อศึกษาความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน

1.3 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยแนวความคิดในเรื่องต่อไปนี้

1. แนวความคิดเรื่องป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ตามกรอบแผนแม่บทการพัฒนาป่าชุมชน (กรมป่าไม้, 2541 : 2)

1) ป่าชุมชนเป็นป่าที่ได้รับการฟื้นฟูและจัดการโดยชุมชน เพื่อการใช้ประโยชน์จากผลผลิตของป่าได้อย่างยั่งยืน และตอบสนองต่อความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน รวมทั้งเพื่อรักษาระบบนิเวศของป่าตามกฎหมายของชุมชนที่กำหนด

- 2) ชุมชนถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาป่าไม้ทุกรูปแบบ เพราะคนใน

เอกสารชุมชนหรือชุมชนต่อชุมชน มีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งใกล้ชิดและต่อเนื่อง มีวัฒนธรรม ความเชื่อ การค้าไม่ว่าการณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คือร่วมกัน ดังนั้นการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกของชุมชนบนพื้นฐานความคิดเดียวกันและกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3) องค์กรชุมชนคือกลไกในการจัดการป่าชุมชน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน มีการเรียนรู้และแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการหามาตรการและออกกฎระเบียบต่างๆ ของชุมชน เพื่อรองรับการจัดการของชุมชนเอง

4) การดำเนินงานร่วมกันระหว่างประชาชนและภาครัฐจะนำไปสู่กระบวนการพัฒนาแบบประชาธิปไตย

2. แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม

ในการจัดการฝึกอบรมนั้นสิ่งที่สำคัญที่ควรได้ตระหนักว่าสิ่งที่เราจะจัดขึ้นนั้นเป็นที่ต้องการขององค์กรมากน้อยเพียงใดและสิ่งใดควรจัดก่อนจัดหลังอย่างไรบ้าง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่า เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการหรือประเมินความจำเป็นเบื้องต้นก่อนว่า เรื่องใดเป็นเรื่องวิกฤตจำเป็นเร่งด่วน เป็นต้น (พยอม วงศ์สารศรี, 2530 : 120)

3. แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตามผลการฝึกอบรม

การติดตามผล (Follow-up) คือการตรวจสอบผลงานว่า การปฏิบัติงานนั้นๆ ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นการติดตามดูว่าปริมาณและคุณภาพของงานแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร อุปกรณ์การทำงาน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ สถานที่ ฯลฯ มีเพียงพอต่อการปฏิบัติงานหรือไม่ (Ebel, 1965 : 454)

4. โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง (สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง, 2539 : 1-2)

เหตุผลที่มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน เนื่องจากป่าชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ด้านป่าไม้ให้ดีขึ้น โดยการสร้างความร่วมมือในการดูแลรักษาป่าร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐและราษฎรในท้องถิ่น โดยมีหลักการคือ การอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าและความต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นแกนนำในการดำเนินงานโครงการป่าชุมชนของราษฎร โดยมีวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมดังนี้

1) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เรียนรู้แนวความคิดและวิธีการดำเนินงานด้านป่าชุมชน

2) เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์และเทคนิคในงานด้านป่าชุมชนให้แก่เจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป่าชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นต่อการปรับปรุงการดำเนินงานป่าชุมชนในอนาคต ระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ กับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้

4) เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยและประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งในการฝึกอบรมครั้งนี้ผลที่คาดว่าจะได้รับคือทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้ ประสบการณ์และเทคนิคในงานป่าชุมชน นำไปสนับสนุนให้เกิดป่าชุมชนในท้องถิ่นอย่างจริงจังต่อไป

จากกรอบแผนแม่บทซึ่งกรมป่าไม้ได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จึงได้จัดฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ให้แก่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่เกษตร จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ปลัดอำเภอ สมาชิกสภาตำบล ผู้ใหญ่บ้าน จากกระทรวงมหาดไทย และข้าราชการครู จากกระทรวงศึกษาธิการ จากแนวคิดเรื่องป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ทั้ง 4 ประการ และวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนทั้ง 4 ข้อ จึงนำมาเป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย คือ 1) การนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ได้รับจากการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนไปใช้ 2) ผลปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน และ 3) ความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน ซึ่งเขียนเป็นแผนภูมิกรอบแนวความคิดในการวิจัยได้ดังนี้

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน จากสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539

1. การนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนไปใช้
2. ผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน
3. ความต้องการความรู้เพิ่มเติม ซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานตามโครงการพัฒนาป่าชุมชน

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวความคิดในการวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร ป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน ตลอดจนผลการปฏิบัติงานและความต้องการความรู้เพิ่มเติม โดยมุ่งศึกษาเฉพาะเจ้าหน้าที่ซึ่งผ่านการฝึกอบรม ซึ่งสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ได้ดำเนินการจัดฝึกอบรมขึ้นตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2539 โดยติดตามผลในปี พ.ศ. 2542

1.5 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย

- 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ การสมรส อายุราชการ ตำแหน่งปัจจุบัน และประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบัน
- 2) การนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน
- 3) ผลงานที่ได้ปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม
- 4) ความต้องการความรู้เพิ่มเติมของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

1.5 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตร ครู-อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวน 24 คน จังหวัดเพชรบุรีจำนวน 22 คน จังหวัดราชบุรีจำนวน 55 คน จังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 41 คน และจังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 24 คน รวม 5 จังหวัด จำนวน 166 คน โดยแบ่งเป็นเจ้าหน้าที่จากสังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 57 คน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จำนวน 65 คน และกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 44 คน โดยใช้ประชากรทั้งหมดที่เคยเข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม

1.6 นิยามศัพท์

โครงการฝึกอบรมของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง หมายถึง โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าหน้าที่ของรัฐ หมายถึง เจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นข้าราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนจากสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ปีงบประมาณ หมายถึง ปีงบประมาณที่ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชนระหว่างเดือนตุลาคม 2534 ถึงเดือนกันยายน 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ป่าชุมชน หมายถึง พื้นที่ป่าที่ประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการปลูกบำรุงรักษาและรับประโยชน์ร่วมกันโดยการดำเนินงานในรูปกลุ่มคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มคนที่ได้รับการคัดเลือกขึ้นโดยประชาชนในชุมชนนั้น

หลักสูตรป่าชุมชน หมายถึง หลักสูตรซึ่งกรมป่าไม้ได้มอบหมายให้ สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐโครงการพัฒนาป่าชุมชนระหว่าง ปีงบประมาณ 2535-2539

การติดตามผล หมายถึง กระบวนการศึกษาเพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนไปนั้นมีผลงานที่ได้ปฏิบัติ หรือไม่อย่างไร มีปัญหาอุปสรรคต่อการปฏิบัติหรือไม่ ตลอดจนต้องการความรู้เพิ่มเติมหรือไม่

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การตรวจเอกสารประกอบการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากหนังสือตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนความคิดเห็นของบุคคลต่างๆ ที่ได้ทำการวิจัย บันทึกลงหรือจัดพิมพ์ไว้เพื่อเป็นแนวทางสนับสนุนในการวิจัย โดยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้ 1) แนวความคิดเรื่องป่าชุมชนของกรมป่าไม้ 2) แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดฝึกอบรม 3) แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตามผล และ 4) โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชนซึ่งจัดโดยสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539

2.1 แนวความคิดเรื่องป่าชุมชนของกรมป่าไม้

ชุมชนชนบทซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ป่าหรือบริเวณใกล้ป่าส่วนใหญ่จะมีฐานะยากจน แร้นแค้น ยังมีความต้องการใช้ไม้เพื่อความอยู่รอดจึงมักจะละเมิดกฎหมาย เสี่ยงต่อการถูกดำเนินคดีเนื่องจากการทำลายทรัพยากรป่าไม้ และยังส่งผลให้ภาพพจน์ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของประเทศกระทบกระเทือนไปด้วย ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงได้ส่งเสริมให้ชุมชนได้ปลูกไม้ใช้สอยเพื่อประโยชน์ต่างๆ ของชุมชนอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ในรูปโครงการพัฒนาป่าชุมชน โดยมุ่งเน้นการจัดการป่าไม้ในรูปแบบที่มุ่งให้ประชาชนดูแลรักษาป่า และใช้ประโยชน์ร่วมกันในรูปของป่าชุมชน ส่งเสริมให้มีการรักษาป่าธรรมชาติในท้องถิ่นไว้ใช้ประโยชน์ ส่งเสริมให้ปลูกต้นไม้ในที่รกร้างว่างเปล่า และที่สาธารณะเพื่อตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของชุมชน โดยกลไกการกระจายอำนาจตามกฎหมายให้กับชุมชนในรูปของพระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ. 2535 โครงการพัฒนาป่าชุมชนของกรมป่าไม้ และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนได้เกิดความมั่นใจในการดำเนินกิจการป่าชุมชนไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ป่าชุมชนได้รับความสนใจจากบุคคลหลายฝ่าย ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการศึกษาและวิจัยในระดับต่างๆ เช่น ระดับปฏิบัติการ ระดับนโยบาย เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางปฏิบัติให้เป็นระบบและชัดเจนดังนี้

2.1.1 ความหมายของป่าชุมชน

จากความสนใจในระดับต่าง ๆ ดังกล่าว จึงทำให้ความหมายของป่าชุมชนได้แตกต่างกันทั้งนี้ภายใต้กรอบความคิดที่แตกต่างกันระหว่างกรอบของนโยบายและกฎหมาย วิธีการปฏิบัติที่มีอยู่ในปัจจุบัน และกรอบของวัฒนธรรมประเพณีปฏิบัติที่เกิดขึ้นในภูมิภาคต่างๆ ในที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นี้จะได้นำเสนอความหมายของคำว่า ป่า ชุมชน และป่าชุมชน

ป่า พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 ป่า หมายความว่า ที่ดินที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมายที่ดิน (จรรยา แววุฒินันท์. 2535 : 5)

พระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.2507 มาตรา 4 ป่า หมายความว่า ที่ดินรวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บาง ลำน้ำ ทะเลสาบ และที่ชายทะเล ที่ยังมิได้มีบุคคลได้มาตามกฎหมาย (จรรยา แววุฒินันท์. 2535 : 484)

พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2518 : 295) ให้ความหมายไว้ดังนี้ ป่าหมายถึง ที่รกด้วยต้นไม้ต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่บ้านคนอยู่โดยปกติ

ประสาน ประดิษฐ์พงษ์ (2529 : 16) ได้ให้ความหมายว่า ป่าไม้ (Forest) คือประชาคมของพืชอันประกอบด้วยพื้นดินผืนหนึ่งที่มีเนื้อที่กว้างขวางมีต้นไม้ (Tree) และพรรณพฤกษชาติอื่นๆ ขึ้นปกคลุมอยู่อย่างหนาแน่นตามสมควรโดยปกติจะมีสัตว์อาศัยอยู่ด้วยและในบางครั้งอาจมีทุ่งหญ้าธรรมชาติสลับปะปนอยู่บ้าง

คำว่า ชุมชน พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2518 : 60) ให้ความหมายไว้ว่า ชุมชน หมายถึง หมู่ชน, กลุ่มคนที่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกันในขณะที่ยังมี จีรพรรณ กาญจนจิตรา (2529 : 18) ให้ความหมายของชุมชนว่า หมายถึงกลุ่มบุคคลหลาย ๆ กลุ่มมารวมกันในอาณาเขตและภายใต้กฎหมายหรือข้อบังคับเดียวกัน มีการพบปะสังสรรค์กัน มีความสนใจร่วมกันและมีผลประโยชน์คล้ายๆ กัน และมีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น ภาษาพูด ขนบธรรมเนียม ประเพณี หรือมีวัฒนธรรมร่วมกันนั่นเอง ถ้าจะแยกองค์ประกอบของชุมชนให้เห็นชัดเจนเป็นดังนี้ 1) คน (people) 2) ความสนใจร่วมกัน (common interest) 3) อาณาบริเวณ (area) 4) ความสัมพันธ์ของสมาชิก (relationship)

สรุปว่า ป่า คือ ที่ดินซึ่งเป็นที่รกร้างมีต้นไม้และไม่มีผู้ใดครอบครองตามกฎหมายที่ดิน ส่วนชุมชนคือ คนหรือกลุ่มคนที่อยู่ร่วมกันโดยมีขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

กรมป่าไม้ (2537 : 2) ให้ความหมายของป่าชุมชน คือ ป่าซึ่งประชาชน กลุ่มประชาชน หรือสถาบันในชุมชนนั้น ได้ร่วมกันรักษาไว้เพื่อประโยชน์ของชุมชนนั้น ในความหมายเฉพาะ คือ รูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำองค์ประกอบของความต้องการของประชาชนและประชาชนเป็นผู้รับประโยชน์เข้ามาอยู่ในชุมชน คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน (2533 : 2) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของวนศาสตร์ชุมชน ซึ่งหมายถึง พื้นที่ป่าไม้ที่ได้จัดแบ่งหรือกำหนดไว้ให้เป็นของชุมชน มีการจัดการโดยชุมชน และเพื่อชุมชนจะได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืนถาวรตามกฎหมายเกณฑ์ที่ชุมชนได้กำหนดไว้ทั้งนี้จะต้อง

เอกสารดีคล้องกับควมเชื่อและวัฒนธรรมของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นสำคัญ โทมัส แพร์กทอง การค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2533 : 25) ได้ชี้ว่าป่าชุมชนเป็นรูปแบบของการจัดการป่าไม้ ที่นำเอาความต้องการที่พึงพิงป่าของประชาชน มาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่าไม้ และให้ประชาชนผู้ที่ได้รับประโยชน์จากป่าดังกล่าวเป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อผลประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2534 : 60) ได้ให้ความหมายว่าเป็นพื้นที่ซึ่งรัฐกำหนดไว้ให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์ทางด้านป่าไม้ตามวัตถุประสงค์แห่งชุมชนนั้น โดยชุมชนเป็นผู้ดำเนินการให้เกิดประโยชน์อย่างต่อเนื่องและถาวรและได้ให้ความเห็นว่าป่าไม้ชุมชน เป็นกระบวนการทางสังคมหรือการรวมตัวกันขององค์กรประชาชนในระดับชุมชน และ/หรือระดับเครือข่ายภายในระบบนิเวศน์แห่งหนึ่ง เพื่อทำการใช้ประโยชน์และจัดการทรัพยากรดิน-น้ำ-ป่า ซึ่งถือเป็นทรัพย์สินส่วนรวมของท้องถิ่นอย่างยั่งยืนและเป็นธรรมบนฐานระบบ ความคิด ภูมิปัญญา อุดมการณ์ และสิทธิชุมชนซึ่งเน้นหลักการทางศีลธรรมและความมั่นคงในการยังชีพของชุมชนเป็นสำคัญ (เสน่ห์ จามริก และคณะ. 2536 : 25)

2.1.2 ความสำคัญของป่าชุมชน

ทรัพยากรป่าไม้ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการดำรงชีวิตของประชาชนในชนบท เช่น เป็นแหล่งอาหาร ยา สมุนไพร ไม้ใช้สอย เป็นต้น แต่เนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ของประเทศไทยถูกทำลายลงในอัตราที่น่าวิตก ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ มากมาย เช่น การขาดแคลนไม้ใช้สอย การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากสาเหตุหลายประการด้วยกัน โครงการพัฒนาป่าชุมชน เป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรจากป่าไม้ได้อย่างยั่งยืน หากมีการจัดการที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ การดำเนินงานด้านป่าชุมชนมีความหลากหลายในรูป วิธีการด้านกายภาพ ชีวภาพ ของแต่ละท้องที่ที่แตกต่างกันไป เจ้าหน้าที่การเกษตรและนักวิชาการเผยแพร่ ซึ่งปฏิบัติงานภายใต้โครงการพัฒนาป่าชุมชน เป็นตัวแทนของกรมป่าไม้ในระดับหมู่บ้านเข้าไปพัฒนาป่าชุมชน มีหน้าที่ปฏิบัติงานและประสานงานระหว่างประชาชนและหน่วยงานของกรมป่าไม้รวมถึงหน่วยราชการต่างๆ ในท้องที่ที่รับผิดชอบบ่อยครั้งในระหว่างการปฏิบัติงาน ประชาชนจะถามปัญหาเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของพวกเขา ดังนั้นเพื่อเป็นการตอบปัญหาต่างๆ ของประชาชน เกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ จึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่การเกษตรและนักวิชาการเผยแพร่จะต้องทราบถึงกฎหมายป่าไม้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของประชาชน

2.1.3 นโยบายด้านป่าชุมชนและวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาป่าชุมชน

กรมป่าไม้ (2537 : 25) รายงานว่า รัฐมีนโยบายที่ต้องปฏิบัติคือ 1) นโยบายเกี่ยวกับป่าชุมชน ได้กำหนดให้มีการพัฒนาด้านป่าไม้ โดยการส่งเสริมการปลูกป่าภาคเอกชน และภาครัฐ เพื่อใช้ในประเทศ และสนับสนุนให้มีการส่งออกไปจำหน่ายต่างประเทศ ส่งเสริมการปลูกป่าชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชน ส่งเสริมการปลูกป่าไม้ในที่ดินของรัฐและการปลูกป่าตามหัวไร่ปลายนา หรือการปลูกป่ารายย่อยเพื่อประโยชน์ใช้สอยในครัวเรือน 2) นโยบายทางด้านป่าชุมชน ได้กำหนดตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) และฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) มีแนวทางและมาตรการให้ท้องถิ่นเข้ามีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการทรัพยากรป่าไม้ เฝ้าระวังการออกกฎหมายเพื่อรองรับป่าชุมชนและการมีส่วนร่วม ปลูกป้องกันรักษาและใช้ประโยชน์ป่าชุมชนและ 3) นโยบายของรัฐบาล ได้แถลงต่อรัฐสภาเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม 2535 ด้านการจัดการทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม ข้อ 4.8.2 อนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ป่าบกและป่าเลนให้การสนับสนุนองค์กรท้องถิ่นและประชาชนให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้และการปลูกสร้างป่าชุมชน

การนำนโยบายทางด้านป่าชุมชนไปปฏิบัติ

ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ได้มีการกำหนดแนวทางดำเนินการที่มีความเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาป่าไม้ในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความสมดุลทั้งในระบบนิเวศน์และสิ่งแวดล้อม โดยใช้ความร่วมมือของหลายฝ่ายเพื่อให้ประชาชนและชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในเรื่องการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในท้องถิ่นของตนเองด้วยการสนับสนุนจากภาครัฐ นักวิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรธุรกิจ โดยกำหนดเป้าหมายไว้ว่าจะส่งเสริมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในรูปแบบป่าชุมชน เพื่อการอนุรักษ์พัฒนาสภาพแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของชุมชน สำหรับยุทธศาสตร์ที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายคือ การเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนโดยการเร่งรัดออกพระราชบัญญัติป่าชุมชน ซึ่งจะเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่ายเพื่อให้ชุมชนมีสิทธิตามกฎหมายในการดูแลรักษาผลประโยชน์จากป่าชุมชน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8, 2540 : 136-143) มีรายละเอียดดังนี้

การนำนโยบายทางด้านป่าชุมชนไปปฏิบัติได้มีการดำเนินการดังนี้ (กรมป่าไม้, 2537 : 25-26)

1) การดำเนินการทางด้านกฎหมาย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมป่าไม้ได้เสนอร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน เพื่อเป็นกฎหมายรองรับในการดำเนินงานป่าชุมชน และได้ผ่านการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 30 เมษายน 2539 ขณะนี้อยู่ในระหว่างการเตรียมการจัดทำประชาพิจารณ์ก่อนการนำเข้าสู่การพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และของสภาผู้แทนราษฎรต่อไป

2) การจัดองค์กร ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและ
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่...
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สหกรณ์ พ.ศ. 2535 ได้กำหนดให้มีสำนักส่งเสริมการปลูกป่า เพื่อมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนการปลูกสร้างสวนป่าทั้งในรูปของสวนป่า วนเกษตร และป่าชุมชน

3) แผนงานและโครงการ กรมป่าไม้ได้กำหนดให้มีโครงการพัฒนาป่าชุมชน บรรจุอยู่ใน แผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยได้รับงบประมาณดำเนินการจากรัฐบาลมาตั้งแต่ปี 2527 ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) จนถึงปัจจุบัน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานทางด้านการส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชนของสำนักส่งเสริม การปลูกป่า สำนักงานป่าไม้เขต และสำนักงานป่าไม้จังหวัด

4) โครงการตามแผนพัฒนาจังหวัดได้รวมกิจกรรมทางด้านป่าชุมชนไว้ในโครงการ ประเภทอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนให้ชุมชนชนบทการดำเนินงานทางด้านป่าชุมชน

รัฐบาลได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดิน ในพื้นที่ป่าไม้ โดยให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย จัดให้องค์กรปกครองท้องถิ่น เช่น อบต. หรือสภาตำบล และชุมชนเข้ามาร่วมดูแลรักษาสภาพป่าไม้ มิให้มีการบุกรุกทำลายหรือกระทำการใดอันเป็นการกระทบกระเทือนต่อการรักษาป่าหรือสิ่งแวดล้อม (มติคณะรัฐมนตรี. 2541 : 3-6)

5) กรมป่าไม้มีแผนส่งเสริมให้องค์การบริหารส่วนตำบลหรือสภาตำบล ปลูกป่าแปลง เล็ก 50-100 ไร่ โดยในระยะแรกใช้เงินงบประมาณแผ่นดิน เมื่อหมดอายุบำรุงแล้วมีแผนผลักดัน ให้แปลงปลูกป่าแปลงเล็กเข้าสู่ระบบป่าชุมชนต่อไป

ดังนั้นวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาป่าชุมชนจึงสรุปได้ดังนี้ 1) เพื่อให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา ปรับปรุงและพัฒนาพื้นที่ป่าไม้ของชุมชน เพื่อประโยชน์ในการดำเนินงานของชุมชน 2) เพื่อยกระดับความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งเป็นหน่วยงานราชการและหน่วยงานพัฒนาเอกชน ไปสู่ชนบทอย่างมีประสิทธิภาพ และ 3) เพื่อการรักษาระบบ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่น (กรมป่าไม้. 2537 : 25-26)

2.1.4 การจัดการป่าชุมชน

การจัดการป่าชุมชนขององค์กรในท้องถิ่นมีหลักการดังนี้ คือ 1) การจัดการป่าชุมชนนั้น ต้องสามารถตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนและต้องการเปิดช่องให้ประชาชนได้ใช้ ประโยชน์เพื่อเป็นแรงจูงใจ ให้เขาได้เข้ามาช่วยในการดูแลรักษาป่า 2) การบริหารป่าชุมชนนั้น ต้องมีกฎระเบียบที่ชุมชนเห็นพ้องต้องกันกับการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์จะต้องมีการ ยึดหยุ่นได้ และ 3) กฎเกณฑ์ของชุมชนที่ตั้งขึ้นนั้นนอกจากจะต้องสอดคล้องกับความเห็นของ ชาวบ้านแล้วต้องสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงได้ เมื่อสถานการณ์ของชุมชนเปลี่ยนแปลงไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(วิทยุที จาร์สตันส์. 2535 : 39) ดังนั้น อำนาจในการตั้งและเปลี่ยนแปลงกฎควรอยู่ที่ชุมชนเป็นหลัก การที่ชุมชนต้องนำเสนอกฎเกณฑ์ในการจัดการป่าชุมชน เพื่อให้ศูนย์อำนาจในส่วนกลางให้ความเห็นชอบแสดงให้เห็นว่าชุมชนมีศักยภาพที่บริหารและจัดการป่าชุมชนด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี ส่วนราชการควรทำหน้าที่เพียงให้การสนับสนุนและให้กำลังใจแก่คนในชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นอกจากนั้นชัยรัตน์ จงเกียรติกิจ (2533 : 25) ได้ศึกษาทัศนคติในการอนุรักษ์ป่าไม้ของสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้บ้านโคกไม้แดง-ห้วยกระสัง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้ส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ ส่วนสมาชิกจากหมู่บ้านอื่นที่ไม่ใช่หมู่บ้านป่าไม้และกลุ่มผู้มีอายุมากมีทัศนคติที่ไม่ดี ต่อการอนุรักษ์ป่าไม้

ขณะเดียวกัน ปกรณ์ จริงสูงเนิน และสุชาติ กัลยาวงศา (2539 : 2) ได้ให้แนวความคิดในการที่จะนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการจัดการป่าไม้เพื่อชุมชนให้เกิดขึ้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

- 1) คนกับต้นไม้ สามารถอยู่ร่วมกันได้บนพื้นฐานของการพึ่งพาซึ่งกันและกัน คนจะอาศัยอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีได้
- 2) ชนบทยืนหยัดตลอดมาได้เพราะมีการปรับตัวเองให้เข้ากับระบบสังคม เศรษฐกิจ และระบบนิเวศที่เปลี่ยนแปลงไปได้ก่อให้เกิดมีเทคนิค ภูมิปัญญา และระบบการจัดการท้องถิ่น
- 3) ทรัพยากรป่าไม้เป็นสมบัติส่วนรวมที่มีประโยชน์ต่อคนหลายกลุ่มหลายลักษณะ บางครั้งก่อให้เกิดการแก่งแย่งระหว่างกัน ความร่วมมือในการดูแลรักษาทรัพยากรจะต้องมีแรงจูงใจ ชุมชนที่อยู่ในเขตป่าจึงเป็นชุมชนที่ควรจะมีสิทธิในการดูแลรักษาป่าและใช้ประโยชน์จากป่าและ
- 4) สามารถจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อมนุษย์ได้อย่างต่อเนื่องภายใต้การจัดการที่เหมาะสม ป่าชุมชนจึงเป็นรูปแบบการจัดการป่าไม้ที่ผสมผสานและระดมความคิดดังกล่าว

โกมล แพรกทอง (2533 : 10) กล่าวว่า การจัดการป่าชุมชนที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการจัดการป่าของประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนและโดยประชาชน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้

- 1) การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ป่า ประโยชน์ที่ต้องการจากป่าจะเป็นสิ่งกำหนดวัตถุประสงค์ในการรักษาป่าเหล่านั้นไว้ เช่น เป็นแหล่งป่าไม้เพื่อการประกอบพิธีการต่างๆ ซึ่งแปรผันไปตามสภาพสังคมในแต่ละภูมิภาค การใช้แหล่งป่าไม้เพื่อเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารของหมู่บ้าน การใช้แหล่งป่าไม้เป็นแหล่งไม้ใช้สอย แหล่งอาหาร จะเป็นจุดร่วมที่ประชาชนจะรวมตัวกันในการรักษานั้น ไว้เพื่อการใช้สอยร่วมกัน หรือเป็นสมบัติส่วนรวมของชุมชน
- 2) การมีระเบียบและกฎเกณฑ์ เพื่อควบคุมกันเองระหว่างประชาชนในหมู่บ้าน การจัดการป่าชุมชนจะมีระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่วางไว้เป็นที่ยอมรับของทุกคนในหมู่บ้าน เมื่อมีการละเมิดจะมีการปรับโทษหรือการลงโทษตามกติกาที่ได้ตกลงกันไว้
- 3) องค์กรประชาชน เพื่อดำเนินการจัดการป่าให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของป่านั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ของประชาชนที่เข้มแข็ง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของผู้นำองค์กรที่ดูแลป่าดังกล่าวให้เกิด

เอกสาร ประโยชน์ต่อทุกคนในชุมชน องค์กรที่ปรากฏมักจะเป็นองค์กรประชาชนที่มีอยู่เดิม เช่น องค์กร
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมเมืองฝ่ายในภาคเหนือและได้ปรับลักษณะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน (ก.ม.) ที่ได้จัดตั้งขึ้นมาใหม่ รวมถึงสภาตำบลในบางพื้นที่ 4) การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก การจัดการป่าชุมชนขององค์กรประชาชนในหมู่บ้านจะต้องอาศัยการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เช่น การสนับสนุนทางวิชาการ การสนับสนุนอุปกรณ์และวัสดุที่จำเป็น เพื่อให้ชุมชนสามารถนำกฎหมายที่มีอยู่เข้ามาคุ้มครองรักษาสภาพป่าไว้ เช่น การประกาศเป็นเขตห้ามล่าสัตว์ป่าสวนรุกขชาติ วนอุทยาน นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนในการให้ความรู้และความเข้มแข็งในการดำเนินงาน ขององค์กรชาวบ้านให้สามารถดำเนินการจัดการป่าชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้เพื่อการจัดการป่าดังกล่าว

2.1.5 กลไกที่สนับสนุนการดำเนินงานป่าชุมชน

กลไกที่สนับสนุนการดำเนินงานป่าชุมชนสรุปได้ดังนี้ 1) องค์กรประชาชน องค์กรประชาชนมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารงานป่าชุมชน เพราะเป็นกลไกชุมชนที่คอยดูแลรักษาการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้ร่วมกันกำหนดจำแนกองค์กรได้ 2 ลักษณะคือ องค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นอย่างมีระเบียบแบบแผน มีกฎหมายรองรับการจดทะเบียนอย่างถูกต้องตามกฎหมายขององค์กรอย่างชัดเจนองค์กรประเภทนี้ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล และองค์กรประชาชนที่จัดตั้งขึ้นอย่างไม่เป็นทางการ หรือองค์กรธรรมชาติซึ่งเป็นองค์กรที่มีอยู่แล้ว ประชาชนจัดตั้งองค์กรขึ้นเอง ทำงานและแก้ปัญหาาร่วมกันในท้องถิ่น บางครั้งจัดตั้งขึ้นโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยราชการหรือองค์กรพัฒนาเอกชน 2) พระราชบัญญัติสวนป่า พ.ศ.2535 รัฐบาลมีนโยบายในการส่งเสริมให้มีการปลูกสร้างสวนป่าเพื่อการค้าในที่ดินของรัฐและเอกชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น อีกทั้งเพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนมีงานทำและผลิตไม้เพื่อเป็นสินค้า เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่าไม้ให้มีปริมาณมากขึ้น ตลอดจนเพื่อให้ผู้ที่จะทำการปลูกสร้างสวนป่ามีความมั่นใจในสิทธิและประโยชน์ที่จะได้รับจากการปลูกสร้างสวนป่าจึงได้ตราพระราชบัญญัตินี้ใช้ใน ปี พ.ศ. 2535 3) พระราชบัญญัติป่าชุมชน โดยที่รัฐบาลมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ราษฎรในชุมชนที่อยู่ใกล้ป่าได้มีส่วนร่วมในการจัดการดูแลรักษาป่า และให้รับประโยชน์จากพื้นที่ป่าทั้งทางตรงและทางอ้อม จึงได้ตรากฎหมายว่าด้วยป่าชุมชนขึ้นเพื่อส่งเสริมให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการจัดการป่าโดยชุมชน ที่รัฐบาลกำลังเร่งรัดการประกาศใช้และเพื่อประโยชน์ของชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งได้เน้นถึงการปลูกและบำรุงป่าเพื่อใช้สอยในครัวเรือนและเป็นการลดการบุกรุกทำลายป่าอีกทั้งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนให้ดีขึ้น ซึ่งขณะนี้ผ่านขั้นตอนการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีเรียบร้อยแล้ว อยู่ในระหว่างรอการประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา 4) การดำเนินการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐและประชาชนเพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และร่วมกันเพื่อพัฒนาป่าชุมชนให้ดียิ่งขึ้น ซึ่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนป่าให้บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรมป่าไม้ได้ดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2539 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7) และ 5) การมีส่วนร่วมและการสนับสนุนขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ในการพัฒนาป่าชุมชนตามพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) พ.ศ. 2537 มาตรา 69 ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา 67,68 ในด้านการอนุรักษ์เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อยู่ใกล้ชิดกับปัญหามากที่สุดย่อมรู้ว่าปัญหาเป็นอย่างไร อยู่ที่ไหน ย่อมเหมาะสมในการจัดทำแผนมากที่สุด ด้านการเสริมสร้างบูรณะฟื้นฟู องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สามารถจัดทำแผนพัฒนาตำบลในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สามารถตั้งงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการฝึกอบรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในตำบลได้

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการจัดการฝึกอบรม

2.2.1 แนวคิดในการจัดฝึกอบรม

พยอม วงศ์สารศรี (2530 : 120) ได้กล่าวว่า ในการจัดการฝึกอบรมนั้นสิ่งสำคัญที่ควรได้ตระหนักว่า สิ่งที่เราจะจัดขึ้นนั้นเป็นที่ต้องการขององค์การมากน้อยเพียงไร และสิ่งใดควรจัดก่อนจัดหลังอย่างไรบ้าง ซึ่งสิ่งนี้ได้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนแล้วว่าเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจำเป็นต้องมีการสำรวจความต้องการหรือประเมินความจำเป็นเบื้องต้นก่อนว่าเรื่องใดเป็นเรื่องวิกฤติจำเป็นรีบด่วน เป็นต้น ดังนั้นในการจัดฝึกอบรม ควรได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ศึกษาความต้องการ (need assessment) หมายความว่า หน่วยงานไหนต้องการฝึกอบรมบ้าง ใครต้องการฝึกอบรมบ้างและต้องการฝึกอบรมในเรื่องใด เพียงใด เมื่อไร หรือทำการสำรวจการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในองค์การ เช่น

1.1 ผลการทำงานหรือผลิตผลของงานตกต่ำ

1.2 วิธีการทำงาน คนงานมีความตั้งใจในการทำงานน้อยลง อุบัติเหตุเกิดขึ้นบ่อย

ผิดปกติ

1.3 ระดับของการทำงาน มีการลาป่วย ลากิจ และขาดงานมาก

1.4 บริการที่ให้แก่ผู้มาติดต่อชักช้า สิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่าย

1.5 ต้นทุนในการทำงานสูงขึ้นกว่าปกติ

1.6 ขวัญ (morale) ผู้ปฏิบัติงานไม่ดี

1.7 มีการสับเปลี่ยนหรือหมุนเวียนในการทำงานบ่อย

1.8 วิธีการควบคุมไม่ดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 1.9 ขาดความร่วมมือประสานงาน
- 1.10 งานไม่เสร็จสิ้นตามกำหนด
- 1.11 การปฏิบัติงานล่าช้า ต้องเสียเวลามากเกินสมควร

แล้วดำเนินการพิจารณาลำดับความต้องการออกมาเป็นปัญหาที่จะจัดการฝึกอบรม

2. กำหนดวัตถุประสงค์การฝึกอบรม (training objectives) เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจะต้องประชุมร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรม เพราะวัตถุประสงค์จะช่วยชี้ให้เห็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะทำให้อสนองวัตถุประสงค์นั้นๆ

3. กำหนดขอบข่ายของหลักสูตร (program content) ที่จะจัดขึ้นในกิจกรรมนั้นๆ ว่าควรแบ่งช่วงเนื้อหาในการอบรมเป็นกี่ระยะ หรือจะอบรมรวดเดียวทั้งหมด

4. กำหนดวิธีการฝึกอบรมด้วยการตระหนักถึงหลักการเรียนรู้ของผู้รับการฝึกอบรม (learning principles) ในที่นี้รวมถึงการจัดลำดับเนื้อหาอย่างง่ายในแต่ละวัน การจัดเวลา อุปกรณ์ สถานที่ บรรยากาศต่าง ๆ ตลอดจนกระทั่งคุณสมบัติของผู้บรรยาย และเตรียมจัดสรรงบประมาณ เตรียมแบบสอบถามที่จะประเมินการฝึกอบรม

5. ดำเนินการฝึกอบรม (actual program) เป็นขั้นที่ดำเนินการฝึกอบรมจริง ในช่วงนี้เจ้าหน้าที่อบรมจะต้องคอยดูแลสอดส่องความเรียบร้อย เอาใจใส่ฟังการบรรยาย เพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ ไว้ปรับปรุงให้การฝึกอบรมที่จะจัดในครั้งต่อไปสมบูรณ์ขึ้น ทั้งนี้เพราะการดำเนินการฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์ให้ผู้รับการอบรมมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ และทักษะในเรื่องนี้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้

6. การประเมินผล (evaluation) การประเมินผลเป็นกิจกรรมที่ต้องทำทุกครั้งด้วยการให้ตอบแบบสอบถามเพื่อผู้จัดการฝึกอบรมได้รู้ถึงข้อบกพร่องต่างๆ ที่จำเป็นต้องปรับปรุงในครั้งต่อไป

7. การติดตามผล (follow-up) ภายหลังจากที่ผู้รับการอบรมสิ้นสุดลง ควรมีการติดตามผลการปฏิบัติงานเพื่อวิเคราะห์ดูว่าการอบรมได้ผลมากน้อยเพียงใด คำนึงกับค่าใช้จ่ายที่องค์กรต้องลงทุนไปหรือไม่

2.2.2 ความหมายของการฝึกอบรม

การฝึกอบรม (training) ได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย แต่ละคนก็นำเรื่องการเพิ่มพูนความรู้ (knowledge) ทักษะ (skill) และทัศนคติ (attitude) ของผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

น้อย ศิริโชติ (2523 : 6) ให้ความหมายการฝึกอบรมว่า เป็นกระบวนการอย่างหนึ่งที่จะจัดขึ้นเพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้แก่ผู้เข้ารับการฝึกอบรม โดยจัดให้เป็นช่วงๆ หรือระยะเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตามความเหมาะสมแต่ละเรื่อง ซึ่งอาจใช้เวลา 3 วัน 1 สัปดาห์ 2 สัปดาห์ หรือมากกว่านั้น การจัดการฝึกอบรมเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มก็ได้ ผู้ทำการฝึกอบรมอาจเป็นหน่วยราชการ หรือบริษัทห้างร้านก็ได้ ส่วนสุรพล จันทราทิตย์ (2523 : 250) ได้ให้ความหมายว่าการฝึกอบรม หมายถึงกระบวนการในอันที่จะทำให้ผู้รับการฝึกอบรมเกิดความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญเกี่ยวกับเรื่องหนึ่งเรื่องใดจนกระทั่งผู้เข้ารับการฝึกอบรมเกิดการเรียนรู้ (learning) หรือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมนั้น ซึ่ง สมพงษ์ เกษมสิน (2511 : 1-2) ได้ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่าการฝึกอบรมหมายถึงกรรมวิธีต่าง ๆ ที่มุ่งจะ เพิ่มพูนความรู้ความชำนาญและประสบการณ์ เพื่อให้ทุกคนในหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง สามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น และภิญโญ สาร (2518 : 422-423) ได้ ให้ความหมายของการฝึกอบรมว่า เป็นกระบวนการที่มีระเบียบแบบแผน ซึ่งมุ่งหมายที่จะ พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญ เพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะของ องค์การและหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับเสาวลักษณ์ สิงห์โกวิท (2525 : 6) ได้ให้ความหมายของ การฝึกอบรมไว้ว่าการฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการที่ได้จัดระเบียบแล้ว ที่จะช่วยเพิ่มพูน สมรรถภาพในการทำงานของผู้ปฏิบัติงานทั้งในด้านทัศนคติ (attitude) พฤติกรรมทั่วไป (general behavior) ความถนัด (aptitude) ความชำนาญงาน(Skill) ความรู้ (knowledge) และความสามารถ (capacity) ของบุคคลเพื่อปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น ส่วนทองฟู ชินะโชติ (2531 : 7) ให้ความหมาย ของการฝึกอบรมไว้ว่า เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาบุคลากร เป็นการเพิ่มพูนความถนัด (skill) ความรู้ (knowledge) ทัศนคติ (attitude) ความเข้าใจ (understanding) พัฒนานิสัยการ ทำงานที่ถูกต้อง เพิ่มพูนประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นกระบวนการที่เป็นระเบียบและ ระบบเพื่อเพิ่มพูนและก่อให้เกิดความสำเร็จขององค์การ ซึ่ง Stanton (1970 : 78) ได้อธิบายว่า ความมุ่งหมายที่สำคัญของการฝึกอบรมอันเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงท่าทีและพฤติกรรมของมนุษย์นั้นแบ่งได้ 3 ประการคือ

1. ความรู้ หมายถึงความรู้ความเข้าใจในสิ่งที่ต้องการทำอะไรและอย่างไร
2. ทักษะ หมายถึงความสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการฝึกอบรมใช้ในทางปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม
3. ทัศนคติ หมายถึงความสามารถที่จะนำความรู้ที่ได้รับจากกระบวนการฝึกอบรมไปใช้ในทางปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม

และ Beach อ้างถึงในน้อย ศิริโชติ (2523 : 5) ให้ความหมาย ว่าการฝึกอบรมหมายถึง กระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้บุคคลได้เรียนรู้และมีความชำนาญเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยมุ่งให้บุคคลรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ และเพื่อเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของบุคคลไปในทางที่ต้องการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากความหมายดังกล่าวพอสรุปได้ว่า การฝึกอบรมเป็นการเรียนรู้งานเฉพาะอย่างเพื่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ (specific knowledge) ที่ได้รับมอบหมาย การฝึกอบรม มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ (knowledge) ความเข้าใจ (understanding) ทักษะ (skill) และทัศนคติ (attitude) ไปในทางที่พึงปรารถนา มีบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วกลับไปปฏิบัติงานก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดี หรือเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (behavior change) ในการทำงานได้ผลดีขึ้น

2.2.3 ความสำคัญของการฝึกอบรม

จากที่มีผู้ให้ความหมายของการฝึกอบรมมาแล้วจะพบว่า การฝึกอบรมมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรและบุคคลทั่วไป น้อย ศิริโชติ (2523 : 6) ได้ให้ความหมายของความสำคัญของการฝึกอบรมไว้ว่า 1) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยป้องกันปัญหา ตามปกติแล้วผู้ที่สำเร็จการศึกษาใหม่ๆ มักจะมีความรู้ด้านทฤษฎี ตามหลักสูตรการเรียนในโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษาแต่ยังไม่สัมผัสจนเกิดความชำนาญในการปฏิบัติงานจริง และเนื่องจากการนำทฤษฎีเข้าสู่ภาคปฏิบัติ ต้องอาศัยกลเม็ดของผู้ปฏิบัติงานไม่ใช่น้อย หลังจากการสอบคัดเลือกหรือคัดเลือกบุคลากรตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานราชการแล้ว สำนักงานสรรหาบุคลากรมักจะจัดการปฐมนิเทศขึ้นเพื่อชี้แจงให้คนงานรู้จักระเบียบวินัยของหน่วยงานราชการ การปฏิบัติตนในโอกาสต่างๆ และการปรับตนให้เข้ากับบุคคลและสิ่งแวดล้อมช่วยให้บุคคลเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานในหน่วยงานมากยิ่งขึ้น 2) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยแก้ไข้ปัญหา ในการปฏิบัติงานของคนงานในแต่ละหน่วยงานนั้น คนงานมักประสบปัญหาในการทำงานอยู่เสมอ ในบรรดาปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งๆที่ได้ป้องกันไว้อย่างรอบคอบนั้น มีปัญหาเรื่องการไม่รู้จักใช้เครื่องมือเครื่องใช้อันทันสมัยที่นำมาใช้ช่วยผ่อนแรงให้ความสะดวกในการปฏิบัติงาน การฝึกอบรมจึงเข้าไปมีบทบาทช่วยแก้ไข้ปัญหาเหล่านี้ให้ลุล่วงไปได้ 3) เป็นการเสริมสร้างวิทยาการอันทันสมัยให้บุคลากรในหน่วยงาน บุคลากรที่กำลังปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ อาจมีความรู้ตามหลักสูตร การเรียนการสอนที่เรียนในโรงเรียนหรือวิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัยเมื่อหลายปีก่อน แต่ในปัจจุบันวิทยาการเจริญก้าวหน้าไปมากมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ๆ ที่บุคลากรเหล่านั้นไม่เคยมีประสบการณ์หรือเรียนรู้ ก็มีความจำเป็นจะต้องเรียนรู้อีกครั้งหนึ่ง แต่ในขณะที่ทำงานไม่สามารถกลับไปเรียนในโรงเรียนได้ การฝึกอบรมจึงมีบทบาทเข้ามาช่วยเหลือในด้านนี้เป็นอย่างมาก 4) ช่วยประหยัดรายจ่ายได้มาก เนื่องจากการฝึกอบรมเป็นกรรมวิธีที่จะจัดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นภายใต้งบประมาณจำกัดและฝึกอบรมกันเฉพาะบางหัวข้อที่ต้องการเสริมความรู้ ทักษะ และประสบการณ์เท่านั้น จึงไม่ต้องลงทุนมากมายและใหญ่โตเท่ากับการเรียนการสอนในโรงเรียน วิทยาลัย หรือมหาวิทยาลัย แต่อย่างใด 5) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บุคลากรได้เรียนรู้เพิ่มเติมประสบการณ์โดยไม่ต้องเสียเวลาทำงานปกติมาก จนก่อให้เกิดการทิ้งงานหรือเสียนงาน เนื่องจากการจัดการอบรมเป็นการจัดในช่วงเวลาที่สั้น อาจจัดนอกเวลาการทำงานตามปกติ หรือในวันหยุดสัปดาห์ จึงไม่มีการลงทุนมากมายเหมือนกับการเรียนการสอนกันตามโรงเรียนหรือวิทยาลัย 6) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยก่อให้เกิดความสามัคคีธรรมขึ้นระหว่างบุคลากรที่ทำงานในหน่วยงานเดียวกันได้เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันทำกิจกรรมร่วมกันแก้ปัญหาร่วมกัน ก่อให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน มีประโยชน์ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น 7) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรหรือคนงานได้มีโอกาสพัฒนาท่าทีและบุคลิกภาพของตนเอง ตลอดจนพัฒนาการเป็นผู้นำ ซึ่งเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ในบางตำแหน่งต้องอาศัยคุณสมบัติด้านนี้ 8) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยให้บุคลากรหรือคนงานของหน่วยงานมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความพร้อมที่จะทำงานและสามารถตัดสินใจได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวยิ่งขึ้น 9) เป็นกรรมวิธีที่สนับสนุนการศึกษาตลอดชีพ ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลในหน่วยงานต่างๆ ในปัจจุบัน และ 10) เป็นกรรมวิธีที่ช่วยเหลือนักเรียนที่ลาออกกลางคันเพราะอุปสรรคต่างๆ ไม่สามารถเรียนต่อไปได้ และจำเป็นจะต้องเข้ารับตำแหน่งหน้าที่ในงานอาชีพที่ตนยังไม่ค่อยมีความพร้อมและไม่มีความมั่นใจ ให้มีความพร้อมและมีความมั่นใจในการเข้าปฏิบัติงานยิ่งขึ้น

จะเห็นได้ว่าการฝึกอบรมจะมีความสำคัญในการป้องกันปัญหา ช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ แก่บุคลากรหรือหน่วยงาน ช่วยประหยัดรายจ่ายในการจัดให้ความรู้เพิ่มเติมความสามัคคีแก่หมู่คณะและเป็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่ช่วยให้ผู้ไม่มีโอกาสได้เรียน ได้มีโอกาสได้รับความรู้เพิ่มเติม

2.2.4 วัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม

การฝึกอบรมจะดำเนินไปเป็นผลสำเร็จหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเป็นสำคัญ ทองฟู ชินะโชติ (2531 : 7-8) ได้รายงานว่ วัตถุประสงค์หลักเน้นในการพัฒนาและรักษาบุคลากรให้มี ความรู้ ความชำนาญ การฝึกอบรมมีวัตถุประสงค์ 2 ด้าน คือ วัตถุประสงค์ขององค์การต่อการฝึกอบรม และวัตถุประสงค์การฝึกอบรมต่อความมุ่งหมายส่วนบุคคล ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) วัตถุประสงค์ขององค์การต่อการฝึกอบรม

หลักสำคัญในการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยเปลี่ยนท่าทีและพฤติกรรมในการทำงานของคน ความมุ่งหมายขององค์การส่วนใหญ่เป็นไปในแง่ส่วนรวม โดยพิจารณาความจำเป็นและความต้องการในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้ 1) เพื่อสร้างความสนใจในการปฏิบัติงานของพนักงานในองค์การ 2) เพื่อสอนและแนะวิธีใน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การปฏิบัติงานที่ดีที่สุด 3) พัฒนาการปฏิบัติงานให้ได้ผลสูงสุด 4) ลดความเสี่ยงและป้องกันอุบัติเหตุในการปฏิบัติงาน 5) เพื่อจัดวางมาตรฐานในการปฏิบัติงาน 6) เพื่อพัฒนาฝีมือในการปฏิบัติงานบุคคล 7) เพื่อพัฒนาการบริหารโดยเฉพาะการบริหารด้านบุคคลให้มีความพอใจทุกฝ่าย และ 8) ฝึกฝนให้ทันต่อเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อให้องค์กรมีความก้าวหน้า

2) วัตถุประสงค์การฝึกอบรมต่อความมุ่งหมายส่วนบุคคล

สำหรับวัตถุประสงค์การฝึกอบรมต่อความมุ่งหมายส่วนบุคคลนั้นมุ่งเน้นความต้องการส่วนบุคคลที่ปฏิบัติอยู่ในหน่วยงานต่างๆ ขององค์กร ซึ่งน้อย ศิริโชติ (2523 : 9) ได้แบ่งวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมเป็น 2 ประเภทคือ 1) การฝึกอบรมเพื่อให้บุคคลสามารถที่จะทำงานในตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 2) การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาบุคคลให้ถึงขีดความสามารถเพื่อสับเปลี่ยนโยกย้ายตัวบุคคลในการปฏิบัติหน้าที่งานและเพื่อเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งต่อไปในอนาคต ซึ่งจรศักดิ์ หาญณรงค์ (2524 : 46) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรมไว้ว่า ในการฝึกอบรมแต่ละครั้งเรามักกำหนดวัตถุประสงค์ของการอบรมว่า ต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมมีความเข้าใจได้เพิ่มพูนความสามารถในการปฏิบัติงานบางอย่างหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติในเรื่องใดเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการปฏิบัติงานอย่างไร และชัชรี นฤทุม (2524 : 67) ได้กล่าวว่า ส่วนใหญ่หน่วยงานที่จัดการฝึกอบรมต้องการให้ผู้เข้ารับการอบรมเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในสิ่งต่อไปนี้

1. เพื่อเพิ่มพูนความรู้(knowledge)ที่สามารถนำไปใช้ในสภาพเป็นจริงของท้องถิ่นนั้น
2. เพื่อเพิ่มพูนความเข้าใจ(understanding)ให้รู้เหตุและผลของเรื่องที่ควรรู้อย่างกระจ่างแจ้ง
3. เพื่อเพิ่มพูนความชำนาญ ทักษะ (skill) สามารถปฏิบัติงานได้ถูกต้องและคล่องตัว
4. เพื่อสร้างทัศนคติ (attitude) ที่ดีที่เหมาะสม
5. เพื่อสร้างนิสัย (habit) ที่ดีในการทำงาน สามารถทำเป็นขั้นตอนได้

การกำหนดวัตถุประสงค์ของการฝึกอบรม เพื่อพัฒนาบุคคลดังกล่าวในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จะเห็นได้ว่าผลของการเรียนรู้เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถในการที่จะทำงานหรือพัฒนาตนเองได้ ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ด้าน ของตัวบุคคลคือ 1) ด้านความรู้ ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ และการสังเคราะห์ 2) ด้านทัศนคติ ได้แก่ การปรับตัว เป็นต้น และ 3) ด้านทักษะ ได้แก่ ความชำนาญในงานที่ปฏิบัติอยู่ ความเชี่ยวชาญในอาชีพ นั้น

2.2.5 เทคนิคในการฝึกอบรม

ในการจัดการฝึกอบรมในหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลต่างๆให้ได้รับความสำเร็จตามจุดมุ่งหมาย คือ การเลือกใช้เทคนิควิธีการฝึกอบรมอย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการได้ ซึ่งทองฟู ชินะโชติ (2531 : 73) ได้กล่าวถึงเทคนิคการฝึกอบรมไว้ว่าการฝึกอบรมโดยทั่วไป แบ่งเป็น 2 ประเภทได้แก่ 1) ประเภทการบรรยายและอภิปรายโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งแบ่งเป็นหลายลักษณะของการจัดการบรรยาย ดังเช่น การบรรยายหรือปาฐกถา การบรรยายเป็นชุด การอภิปรายเป็นคณะ และ 2) ประเภทผู้บรรยายและผู้เข้ารับการอบรม มีบทบาทร่วมกันผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้เรียนรู้หรือปรับปรุงพฤติกรรมจากแนวคิดในการใช้เทคนิคต่าง ๆ ดังเช่น การสัมมนา การอภิปรายกลุ่ม การประชุม การจัดทำศึศึกษา การทำโครงการที่เป็นจริง การฝึกหัดปฏิบัติงานในเวลาจำกัด เกมการบริหารและการใช้ทดลองพฤติกรรม

2.2.6 ประโยชน์ของการฝึกอบรม

บรรจง อภิรติกุล (2527 : 119) ได้อธิบายถึงประโยชน์ของการฝึกอบรมไว้ดังนี้ 1) การฝึกอบรมจะช่วยให้ผู้จักคิดแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานทั้งที่เป็นหัวหน้างานหรือพนักงาน 2) ช่วยให้เกิดการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล 3) เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีขีดความสามารถสูง อันเป็นผลทำให้บุคคลผู้เข้ารับการฝึกอบรมมีโอกาสที่ดีในหน้าที่การงาน เป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานด้วย 4) ช่วยให้เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงาน 5) เพื่อประหยัดเวลาที่จะใช้ในการควบคุมดูแล 6) ช่วยลดอุบัติเหตุและความเสียหาย 7) ช่วยลดค่าใช้จ่าย และ อัมพิกา ไกรฤกษ์ (2524 : 199-200) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการฝึกอบรมไว้ดังนี้ 1) ประโยชน์ต่อคนปฏิบัติงาน เช่น ทำงานได้เรียบร้อย เพิ่มความชำนาญ ชำนาญ ลดการสูญเสีย ลดอุบัติเหตุ เพิ่มระดับและปริมาณรายได้ และ เพิ่มความพอใจและเต็มใจในการทำงาน 2) ประโยชน์ต่อหน่วยงาน เช่น ได้ผลงานที่มีประสิทธิภาพดี ทุกคนเข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบ เพาะนิสัยการทำงานที่มีระบบ เกิดความภาคภูมิใจต่อหน่วยงาน ลดอัตราการเข้า-ออกของพนักงาน และเตรียมคนไว้เมื่อมีปัญหาฉุกเฉินเกิดขึ้น

จากประโยชน์ของการฝึกอบรมดังกล่าวสรุปได้ว่า การฝึกอบรมจะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งบุคคลและองค์กร เป็นการเพิ่มขวัญ กำลังใจ ความมั่นใจ และศักยภาพในการปฏิบัติงาน ลดความสูญเสียและก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผลมากขึ้น

2.2.7 ปัจจัยที่เกี่ยวกับการฝึกอบรม

พยอม วงศ์สารศรี (2530 : 198) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมไว้ดังนี้ คือ 1) เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม (training officer) 2) ผู้รับการฝึกอบรม (trainee) 3) อุปกรณ์ในการฝึกอบรม (training facilities) 4) งบประมาณในการฝึกอบรม (training budget) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ฝึกอบรม (training officer) เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่รับผิดชอบในด้านการบริหารงานการฝึกอบรมและการบรรยายให้ความรู้แก่ผู้รับการฝึกอบรม ภารกิจของเจ้าหน้าที่จะหนักมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับขนาดขององค์การและปริมาณของกิจกรรมทางด้านการฝึกอบรมที่องค์การต้องการ โดยปกติเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมมักจะเป็นผู้มีความรู้สูงพอที่จะเป็นผู้บรรยาย และมีความสามารถในการสำรวจความต้องการในการฝึกอบรม การจัดการฝึกอบรมตามความต้องการนั้น ๆ จนกระทั่งรวมไปถึงการประเมินผลการฝึกอบรมด้วย ดังนั้นนอกจากความรู้ ความสามารถที่เจ้าหน้าที่ฝึกอบรมจะต้องมีแล้ว ยังจะต้องมีความคล่องตัว และมีมนุษยสัมพันธ์สูง ทั้งนี้เนื่องจากงานด้านฝึกอบรมนั้นจะเกี่ยวข้องกับคนจำนวนมาก ทั้งผู้เข้ารับการฝึกอบรม ผู้บังคับบัญชา และวิทยากรทั้งหลาย

2. ผู้รับการฝึกอบรม (trainee) เป็นผู้ที่จะเข้ารับการฝึกอบรมตามความต้องการขององค์การ ผู้รับการฝึกอบรมจะต้องมีความพร้อม และมีความสามารถที่จะรับความรู้ใหม่ๆ จากการฝึกอบรม จำนวนผู้รับการฝึกอบรมจะมีมากน้อยย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการฝึกอบรมนั้นๆ

3. อุปกรณ์ในการฝึกอบรม (training facilities) อุปกรณ์ในการฝึกอบรมนับว่าเป็นสิ่งประกอบที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้การฝึกอบรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เพราะอุปกรณ์จะเป็นสิ่งกระตุ้นจิตใจให้ผู้รับการอบรมสนใจ ตั้งใจที่จะเข้ารับการฝึกอบรมตามวัน เวลา ที่กำหนดไว้ ฉะนั้นการเตรียมอุปกรณ์อย่างพร้อมเพียงและเหมาะสมย่อมช่วยให้การฝึกอบรมประสบความสำเร็จได้ อุปกรณ์ในที่นี้ยังรวมไปถึง อาคาร สถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง รวมทั้งบรรยากาศรอบ ๆ ที่เอื้ออำนวยให้เกิดความสนใจไปที่การฝึกอบรมเท่านั้น

4. งบประมาณในการฝึกอบรม (training budget) ในการจัดการฝึกอบรมสิ่งที่ควรตระหนักถึง งบประมาณที่ใช้ในการฝึกอบรม เพราะการจัดฝึกอบรมครั้งหนึ่งๆ ต้องนำพนักงานมาฝึกอบรม อุปกรณ์ เอกสารต่างๆ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายรวมทั้งค่าตอบแทนผู้บรรยาย เป็นต้น

2.2.8 ลำดับขั้นการจัดการฝึกอบรม

สมพงษ์ เกษมสิน (2511 : 193-194) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นการจัดการฝึกอบรมไว้ว่า การจัดการฝึกอบรมนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับนโยบาย ลักษณะของงาน หัวหน้างาน และการประสานงาน ฯลฯ ดังนั้นการจัดวางโครงการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกอบรมจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องใช้ความระมัดระวังให้มาก อาจสรุปลำดับขั้นของการจัดการฝึกอบรมไว้ดังนี้ คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สวอนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. วิเคราะห์ความต้องการในการฝึกอบรม (analyzed training needs) โดยทั่วไปในการปฏิบัติงานนั้นจำเป็นต้องมีการปรับปรุง เพราะหน่วยงานบางแห่งอาจมีผลผลิตตกต่ำงานล่าช้าขวัญของคนงานไม่ดีพอ ฯลฯ สิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงงาน

2. ตรวจสอบความต้องการแต่ละลักษณะของงาน (examine each needs) โดยการพิจารณาเปรียบเทียบถึงความต้องการ และ/หรือความจำเป็นอันเร่งด่วนในบรรดางานที่ต้องการจัดให้มีการฝึกอบรม และยังคงต้องคำนึงถึงความเป็นไปได้ของงานที่จะปรับปรุงโดยการฝึกอบรมด้วย เพราะงานทุกอย่างมิใช่จะสามารถแก้ไขอุปสรรคข้อขัดข้องได้ด้วยวิธีการฝึกอบรมเสมอไป อาจมีอุปสรรคสืบเนื่องมาจากสาเหตุอื่น ดังนั้นในการพิจารณาความต้องการจึงต้องวิเคราะห์ดูให้รอบคอบต่อแก่ การจัดการฝึกอบรมโดยที่มีความจำเป็นไม่เพียงพอย่อมสิ้นเปลืองทั้งกำลังคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เป็นอันมาก

3. วางโครงการในการฝึกอบรม (design training program) คือการจัดวางโครงการหรือแผนงานสำหรับการฝึกอบรม ซึ่งจะต้องคำนึงถึงลักษณะและประเภทของการฝึกอบรมที่จะจัด จำนวนผู้เข้ารับการอบรม สถานที่ หัวข้อวิชา ผู้บรรยาย หรือผู้นำอภิปราย อุปกรณ์เครื่องใช้ต่างๆ ยานพาหนะ กำลังเจ้าหน้าที่ เงิน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ฯลฯ เป็นต้น

4. เสนอโครงการเพื่อรับความเห็นชอบ (propose program to top management) เมื่อได้สำรวจความจำเป็นและวางโครงการในการฝึกอบรมแล้ว ต้องเสนอความเห็นชอบจากผู้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้มีการประสานงาน และงานฝึกอบรมสามารถดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยโดยไม่หยุดยั้ง

5. จัดวางระเบียบปฏิบัติในการดำเนินงาน (issue regulations on training) คือ จัดวางระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการให้เหมาะสมและถูกต้อง เช่น การฝึกอบรมที่มีลักษณะเป็นการฝึกวิชาชีพ มีระเบียบข้อบังคับที่จะนำเอาความรู้ความสามารถจากการเข้าศึกษาอบรมตามหลักสูตรนั้นๆ ไปปรับคุณวุฒิหรือการเลื่อนขั้นเงินเดือนได้ก็จะต้องพิจารณาวางระเบียบในการฝึกอบรมนั้นให้สอดคล้องกับกฎข้อบังคับของทางราชการหรือองค์การที่กำหนดไว้

6. การประเมินผล (evaluation) คือ การวัดเพื่อตรวจสอบว่า การฝึกอบรมที่จัดขึ้นนั้นสัมฤทธิ์ผลสมความมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ หากมีอุปสรรคข้อขัดข้องจะได้ทราบและนำไปปรับปรุงแก้ไขต่อไป

7. การติดตามผล (follow up) การติดตามผลเป็นลำดับขั้นที่มีความสำคัญมาก เพราะจะต้องติดตามดูว่า ข้าราชการ พนักงาน เจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการฝึกอบรมแล้วจะปฏิบัติงานได้ผลดีขึ้นหรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ในการนี้อาจร้องขอให้ผู้บังคับบัญชากรอกแบบสอบถาม หรือให้ความเห็นจากการสังเกตพฤติกรรมในการปฏิบัติงานและ/หรือติดตามดูจากผลการ

ปฏิบัติงานก็ย่อมทำได้ไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับการติดตามผลการฝึกอบรม

การติดตามผลการฝึกอบรมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งในกระบวนการฝึกอบรมแต่ข้อเท็จจริงแล้วในทางปฏิบัติมักจะถูกชะงักไม่ได้กระทำกันอย่างจริงจัง บางท่านมีความคิดว่าไม่ต้องจัดให้มีการติดตามผลก็ได้ ทั้งนี้เพราะการติดตามผลการฝึกอบรมเป็นเรื่องยุ่งยาก หรือวิธีการติดตามผลไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงไม่ควรนำมาใช้เลยจะดีกว่า อย่างไรก็ตามเท่าที่ปรากฏไม่ว่าจะมีการฝึกอบรมครั้งใดผู้เข้ารับการฝึกอบรม กิจกรรมในการฝึกอบรมหรือหลักสูตร ตลอดจนวิธีการที่ใช้ในการฝึกอบรม มักจะได้รับการติดตามผลอยู่เสมอไม่มากนักน้อย ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในอันที่จะเป็นรากฐานในการปฏิบัติการ และวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องราวของการฝึกอบรมนั้นว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขโครงการฝึกอบรมอย่างไร จึงทำให้ได้รับผลดีที่ดีที่สุด ปัญหาเกี่ยวกับการติดตามผลจึงอยู่ที่ว่าจะติดตามผลอย่างไรจึงจะได้ปัญหาข้อเท็จจริงมาปรับปรุงโครงการนั้นๆ ให้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นการติดตามผลจึงเป็นการวินิจฉัยคุณค่าของการฝึกอบรมว่าเป็นไปตามเป้าหมายหรือไม่ มีผลคุ้มค่ากับการลงทุนเพียงใด

2.3.1 ความหมายของการติดตามผล (Follow-up)

การติดตามผลเป็นลำดับขั้นตอนที่สำคัญมาก ซึ่งเป็นขั้นตอนที่จะได้ทราบว่า เจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมแล้วจะปฏิบัติได้ผลหรือไม่ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ซึ่งทัศนีย์ มุสิกไชย (2510 : 179) กล่าวว่า การติดตามผลการฝึกอบรมคือการศึกษาว่า การฝึกอบรมจะสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติจริงๆ ได้สักแค่ไหน เพียงใด เป็นการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมกับการปฏิบัติเชื่อมโยงให้ได้ผลจริง และเป็นสิ่งจำเป็นประการหนึ่งในกระบวนการบริหารการฝึกอบรม ส่วนชาญชัย สวัสดิ์สิมา และเชิดวิทย์ ฤทธิ์ประศาสน์ (2523 : 111) อธิบายว่า การติดตามผลคือการวัดคุณค่าและค้นหาความสำเร็จในกระบวนการบริหารการฝึกอบรมว่าภายหลังการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ผลดีกว่าก่อนเข้ารับการฝึกอบรมเพียงใดมีการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีหรือไม่ ซึ่งปกติจะกระทำภายหลังที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ปฏิบัติงานแล้วระยะหนึ่ง และ Ebel (1965 : 454) ได้อธิบายว่า การติดตามผล (Follow-up) หมายถึง การตรวจสอบผลงานว่า การปฏิบัติงานนั้นๆ ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นการติดตามดูว่า ปริมาณและคุณภาพของงานแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไร อุปกรณ์ในการทำงาน อัตรากำลังเจ้าหน้าที่สถานที่ ฯลฯ มีเพียงพอแก่การปฏิบัติงานหรือไม่

นอกจากนี้ นอร์ริส และคณะ (อ้างในสุรศักดิ์ หลาบมาลา และคณะ. 2523 : 14) ได้ให้ความหมายของการติดตามผลไว้อีกว่า การติดตามผลผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกไปแล้วนั้นเป็นวิธีการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการประเมินผลผลิตของสถาบันการศึกษา ขณะที่อำพล ทิมศาสตร์ (2532 : 8-9) อธิบายการติดตามผลว่า เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตาม

แผนที่กำหนดไว้แล้ววิเคราะห์ข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขวิธีปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้ผลงานตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุดในการทำงานเองเดียวกันกับ พรเทพ พิมลเสถียร (2532 : 1) ก็กล่าวถึงการติดตามผลว่า เป็นกระบวนการดำเนินการวัดผลที่เกิดขึ้นเป็นระยะๆ ของกิจกรรมต่างๆ ที่อยู่ในระหว่างดำเนินโครงการนั้น และถือเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับการตัดสินใจของผู้บริหารและผู้ดำเนินโครงการในครั้งต่อไป

การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาเป็นบริการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของความสำเร็จ ความล้มเหลว ทักษะคติ ข้อคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของผู้ที่จบออกจากสถาบันศึกษา ออกไป (ปราณี เถลิงผล. 2515 : 35) ในแง่ของสถาบันจะเป็นการประเมินผลงานที่ดำเนินไปแล้วเพื่อเป็นการตรวจดูว่า บริการที่จัดให้นักเรียนศึกษาแล้วนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด (คมเพชร ฉัตรศุภกุล. 2521 : 112) เป็นการประเมินโปรแกรมการเรียนการสอนและช่วยเหลือผู้ที่สำเร็จการศึกษากลับตัวให้เข้าสถานการณ์ของงานเพื่อให้งานดีขึ้นและมั่นคงดีขึ้น ดังนั้นการติดตามผลจึงเป็นวิธีการหนึ่งดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้จบการศึกษาออกไป เพื่อจะได้ผลสะท้อนกลับมายังสถานที่ให้การศึกษาว่า ผู้ที่จบการศึกษาไปแล้วไปประกอบอาชีพใด มีการนำประสบการณ์ที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการทำงานหรือไม่ ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการทำงาน ข้อคิดและข้อเสนอแนะในการเรียนการสอนในสถาบัน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงโปรแกรมการเรียนการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับเทคโนโลยีที่ก้าวไปตลอดเวลาอย่างไม่หยุดยั้ง (กัญญา เกิดโพธิ์ทอง. 2533 : 9)

2.3.2 ความสำคัญของการติดตามผล

ความสำคัญของการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา เป็นการตรวจสอบผลงานของสถาบัน เพื่อให้ทราบจุดดีจุดบกพร่อง ปัญหา ความต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาและความจำเป็นของสังคม ดังนั้นการติดตามผลจึงมีความสำคัญต่อด้านต่างๆ คือ การเร่งเร้าให้มีการสอนที่ดีขึ้น เพิ่มคุณค่าของการแนะแนวและเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับสังคม กล่าวคือ เมื่อสถานศึกษาทราบว่า สังคมต้องการสิ่งใดก็อาจจัดกิจกรรมสนองต่อสังคมนั้น ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน (เมตตา นพประดิษฐ์. 2525 : 14) นอกจากนี้ความสำคัญของการติดตามผลนั้นเพื่อเตือนให้นักศึกษาปัจจุบันได้ตระหนักถึงปัญหาที่มีในภายภาคหน้า โดยจะบอกข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ ตลอดจนข้อบกพร่องของผู้สำเร็จการศึกษาเพื่อให้นักศึกษาปัจจุบันนำข้อมูลเหล่านั้นมาพัฒนาตนเองให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับความสำคัญต่อสถาบันก็คือ ข้อมูลที่ได้สามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาจัดการศึกษาเพิ่มเติมให้แก่ผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้วและยังใช้อย่างอิงในการจัดฝึกอบรมให้แก่ักศึกษาปัจจุบันได้อีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วย ดังนั้นถือได้ว่าการติดตามผลเป็นเรื่องที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา (ลดภาพ ธีรัฐ 2524 : 19)

การติดตามผลจะทำให้ทราบถึงผลของการดำเนินงานที่ได้ทำไปแล้ว โดยการติดตามผลมีความสำคัญดังนี้ 1) เป็นกระบวนการตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าโครงการได้ดำเนินการไปตามแผนและเป็นไปตามจุดประสงค์ 2) เป็นกระบวนการที่จะให้ได้มาซึ่งสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงาน ทราบจุดบกพร่องปัญหาอุปสรรคและความต้องการของสังคม ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น 3) เป็นการตรวจสอบทบทวนดูว่าความสัมพันธ์ระหว่างเกณฑ์หรือแนวทางการดำเนินงานกับการปฏิบัติจริงเป็นอย่างไร หรืออีกนัยหนึ่งเพื่อดูว่าเกณฑ์หรือแนวทางการดำเนินงานจะมีผลนำมาใช้ปฏิบัติจริงๆ ได้เพียงไร (ประยุทธ ใจเสงี่ยม 2527 : 45) นอกจากนี้บุญจิตต์ ณ ลำเลียง (2511 : 10) ได้สรุปว่า การติดตามผลมีความสำคัญต่อบุคคลต่อไปนี่คือ 1) ผู้ที่สำเร็จการศึกษา การติดตามผลจะช่วยผู้ที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วให้ได้งานเร็วที่สุดเท่าที่จะเร็วได้ นอกจากนี้ยังจะได้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่ควรจะต้องจัดให้มีขึ้นในโรงเรียนอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนต่อไป 2) ผู้ให้คำปรึกษา การติดตามผลจะเป็นการตรวจสอบผลสำเร็จของโครงการแนะแนวและความสามารถของผู้ให้คำปรึกษา ผลที่ได้รับจะได้ใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโครงการต่อไปในอนาคต

2.3.3 วัตถุประสงค์ของการติดตามผล (Project monitoring)

วัตถุประสงค์ของการติดตามผลเพื่อได้ทราบข้อมูลต่างๆ จากการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า ได้ผลถึงระดับใด ข้อขัดข้องต่างๆ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานว่ามีอะไรบ้าง ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการติดตามผลจะมีประโยชน์ในแง่ของการควบคุมและกำกับโครงการเพื่อให้โครงการต่าง ๆ บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ (ศิริจิต พงษ์หัว 2539 : 399) ในการติดตามผลผู้สำเร็จศึกษานั้นมีความต้องการที่จะทราบสิ่งต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์ของผู้ที่จะทำการติดตามผลว่า ต้องการทราบอะไรบ้าง ส่วนใหญ่การติดตามผลจะมีจุดประสงค์ที่จะช่วยให้ผู้ที่จบหลักสูตรการศึกษาออกไปสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ เช่น การทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นต้น นอกจากนี้การติดตามผลยังมีจุดประสงค์เพื่อทราบความต้องการผู้เรียนและจะได้นำข้อมูลที่ได้นั้นมาปรับปรุงประสิทธิภาพการแนะแนว รวมทั้งเพื่อฟื้นฟูผู้สำเร็จการศึกษาในด้านอาชีพและนำเอาข้อเสนอแนะจากผู้สำเร็จการศึกษาเหล่านั้นมาใช้ในการปรับปรุงบริการด้านต่างๆ ของสถาบันการศึกษา การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหรือการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพเพื่อให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาและของสังคมให้มากที่สุด (ปรานี เกลิงผล 2515 : 102)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้อนันต์ อนันตรังสี (2521 : 178-179) ยังกล่าวถึงการติดตามผลว่า 1) เพื่อทราบสาเหตุเกี่ยวกับสภาพและปัญหาต่าง ๆ ที่นักเรียนซึ่งออกจากโรงเรียนไปแล้วต้องประสบ 2) เพื่อหาข้อมูลต่างๆมาใช้ในการประเมินผลการแนะแนวและเพื่อปรับปรุงโครงการเกี่ยวกับการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ดีขึ้น โดยถือประสบการณ์ของศิษย์เก่าเป็นแนวทาง 3) เพื่อตรวจสอบดูว่านักเรียนเก่าของโรงเรียนมีความพร้อม ในการที่จะประกอบอาชีพต่างๆในโลกของงานเพียงพอหรือยัง 4) เพื่อคอยติดต่อกับนักเรียนที่ออกจากโรงเรียนไปแล้วทั้งหมดเป็นระยะๆ เช่น 1 ปี 3 ปี หรือ 5 ปี เพื่อจุดมุ่งหมายที่จะให้ความช่วยเหลือต่อไปอีก 5) เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับนักเรียนและชุมชน 6) เพื่อรวบรวมสาเหตุเกี่ยวกับโอกาสในงานอาชีพต่างๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่นักเรียนปัจจุบันของโรงเรียน 7) เพื่อทราบความคิดเห็นของนักเรียนเก่าเกี่ยวกับการที่จะปรับปรุงโครงการต่างๆ ของโรงเรียนให้สนองความต้องการของนักเรียนได้ดีที่สุด

2.3.4 วิธีการติดตามผล

ในการดำเนินงานการติดตามผลนี้จะต้องมีการวางแผนงานตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นสุดท้ายให้ดีจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาให้แน่ชัดและครอบคลุมงานที่จะศึกษาทั้งหมด ลำดับขั้นตอนของการดำเนินงานดังที่ เวทลิง (อ้างโดย ทวีป ศิริรัมย์, 2517 : 17) ได้กำหนดไว้มีดังนี้ 1) กำหนดกลุ่มประชากรที่จะติดตามผล ในการติดตามผลจะต้องกำหนดไว้ว่าจะศึกษาช่วงระยะเวลาปีการศึกษาใด และจำนวนประชากรที่จะศึกษาว่ามีจำนวนเท่าใด 2) เลือกวิธีการที่จะใช้ในการติดตามผล เนื่องจากเทคนิคในการติดตามผลมีหลายวิธี เช่น สัมภาษณ์เป็นรายบุคคล หรือสำรวจโดยใช้แบบสอบถาม เป็นต้น ซึ่งเทคนิควิธีการที่จะใช้ในการติดตามผลผู้วิจัยต้องเลือกกำหนดเอาไว้ 3) การส่งข้อมูลกลับคืน จำนวนข้อมูลที่จะได้รับกลับคืนมานี้ ผู้วิจัยจะต้องคำนึงถึงให้มากเพราะถ้าได้รับข้อมูลกลับคืนมาน้อยย่อมจะทำให้งานวิจัยนั้นได้ผลออกมาไม่ดีเท่าที่ควร ดังนั้นในการสร้างเครื่องมือ หรือแบบสอบถามสำหรับงานติดตามผลต้องออกแบบให้ดี เพราะผู้ตอบแบบสอบถามอาจจะไม่ตอบกลับคืนมาได้ ถ้าพบว่าแบบสอบถามนั้นไม่มีสาระสำคัญ อ่านแล้วไม่เข้าใจมีความสงสัยเกิดขึ้น ข้อมูลที่ตอบไปจะมีผลร้ายต่อผู้ตอบ และใช้เวลามากในการตอบแบบสอบถาม ซึ่งสิ่งต่างๆ เหล่านี้ผู้วิจัยจะต้องระมัดระวังในการออกแบบสอบถามให้ดี และจะต้องหาวิธีการต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลกลับคืนมามากที่สุดเท่าที่จะมากได้

วิธีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษานี้ ได้มีนักวิชาการและนักศึกษาลายท่านได้ให้แนวทางปฏิบัติไว้ดังเช่น Ralph F. Berdie และคณะ (อ้างโดย วิทยา วิชาวัฒน์, 2530 : 62) ได้เสนอแนะแนวทางในการดำเนินการติดตามผลไว้ว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. ประชุมปรึกษาหารือกันระหว่างคณะผู้บริหารการศึกษา ถึงความต้องการในการติดตามผลและเรื่องราวต่าง ๆ ที่ต้องการหาข้อมูลและต้องการศึกษา
2. ตั้งวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่สถานศึกษาจะได้รับ
3. จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในการติดตามผล
4. นำวัตถุประสงค์ข้อเสนอแนะต่างๆ ไปทบทวนร่วมกับคณะครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด เพื่อฟังข้อเสนอแนะและขอความช่วยเหลือ
5. วิธีการ และขบวนการต่างๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ผลจะต้องมีความเชื่อถือได้ ดังนั้นจึงควรอาศัยผู้ชำนาญพิเศษ ซึ่งได้แก่ นักสถิติ นักวิจัย และผู้มีอาชีพอื่นๆ เพื่อช่วยในวางแผนและเขียนแบบสอบถาม
6. มีการวางแผนและเตรียมงานอย่างดี ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
7. การเลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร อาจเลือกตามปีทีสำเร็จจากชั้นเรียนหรือไม่ก็จากกลุ่มเฉพาะก็ได้ตามความเหมาะสม
8. ต้องตัดสินใจล่วงหน้าว่า อย่างน้อยควรจะได้แบบสอบถามคืนเท่าไรเพราะการได้รับคืนมาทั้งหมดย่อมเป็นไปได้ แต่ถ้าได้รับข้อมูลน้อยเกินไปก็จะได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ในการสรุป
9. นำผลที่ได้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์

2.3.5 ประโยชน์ของการติดตามผล

การติดตามผลเป็นเครื่องชี้ให้เห็นและทราบความเป็นไปได้ของการดำเนินงานในด้านต่างๆ ดังนี้

- 1) ทำให้ทราบสถานภาพ สถานการณ์ของการดำเนินงานตลอดระยะเวลา
- 2) ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง ข้อเด่น พร้อมกับชี้ปัจจัยที่มีผลก่อให้เกิดข้อบกพร่องหรือข้อเด่นของโครงการในการดำเนินงาน ซึ่งสามารถนำมาปรับปรุงแผนงานหรือโครงการ หรือการปรับปรุงการปฏิบัติงานให้สอดคล้องและนำไปปฏิบัติในโครงการต่อไป
- 3) ช่วยประหยัดทั้งเวลา งบประมาณ ทรัพยากรในการดำเนินงาน สามารถจัดสรรงบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
- 4) เป็นการรวมประสิทธิภาพของงาน ขนาดของงาน เพื่อเสนอผลการดำเนินงานในเชิงสถิติ ซึ่งจะหาข้อโจมตีหรือปฏิเสธได้ง่าย
- 5) ทำให้ผู้บริหารและผู้รับผิดชอบโครงการต่างๆ ปฏิบัติงานได้อย่างรัดกุมถูกต้องเป็นเหตุเป็นผล ทั้งยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานมีความสำนึกในหน้าที่ที่รับผิดชอบ มีความกระตือรือร้นในการคิดค้นปรับปรุงการทำงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ
- 6) เพื่อประโยชน์แก่การวางแผนในโครงการต่อเนื่อง (ศิริจิต พงษ์ว่า, 2539 : 347)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร "ป่าชุมชน"

ซึ่งจัดโดยสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 หลักการและเหตุผล

การดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในอดีตมีการควบคุมดูแลและการป้องกันรักษาป่า โดยคาดหวังว่าจะรักษาพื้นที่ป่าให้ดำรงอยู่ได้ แต่ปรากฏว่าพื้นที่ป่าไม้ของประเทศกลับถูกบุกรุกทำลายลงอยู่ตลอดเวลา ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร อีกทั้งยังเกิดความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับราษฎรมากขึ้นตามลำดับ ทั้งนี้ด้วยเหตุที่ราษฎรที่อยู่อาศัยในพื้นที่บริเวณใกล้เคียงมิได้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษา และใช้ประโยชน์จากป่าที่พวกเขาควรจะได้รับ และยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญของทรัพยากรป่าไม้

ป่าชุมชนนับว่าเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ด้านป่าไม้ดังกล่าวให้ดีขึ้น โดยการสร้างความร่วมมือในการดูแลรักษาป่า ร่วมกันระหว่างราษฎรในท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ปฏิบัติงานในพื้นที่นอกเหนือจากเจ้าหน้าที่จากกรมป่าไม้ ซึ่งได้แก่ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่เกษตร เจ้าหน้าที่พัฒนากร ครูในหมู่บ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาตำบล ที่จะแจ้งให้ราษฎรทราบถึงผลประโยชน์ที่ได้รับจากการป้องกันรักษาป่า และวิธีการในการดำเนินการป่าชุมชนให้แก่ราษฎร ซึ่งจะเป็นแนวทางที่สามารถแก้ไขความขัดแย้งระหว่างเจ้าหน้าที่กับราษฎร ตลอดจนสามารถสร้างแนวร่วมในการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรมให้กลับคืนสภาพและอำนวยความสะดวกในท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่องตลอดไป

เนื่องจากป่าชุมชนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับวิทยาการหลายด้าน มีความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการอบรมชี้แจงแนวทางการจัดการป่าชุมชน ให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ได้รับความรู้ไปในแนวทางเดียวกัน เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและเหมือนกัน ตรงตามปรัชญาของป่าชุมชน

2.4.2 วัตถุประสงค์โครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร "ป่าชุมชน"

1) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เรียนรู้ถึงแนวความคิด และวิธีการในการดำเนินงานป่าชุมชน

2) เพื่อเพิ่มเติมความรู้ ประสบการณ์และเทคนิคในงานด้านป่าชุมชนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านป่าชุมชน

3) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นในการปรับปรุง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ดำเนินงานป่าชุมชนในอนาคต ระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ กับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้

4) เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยและประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานต่างๆ

2.4.3 ผู้เข้ารับการฝึกอบรม ได้แก่

- 1) ปลัดอำเภอผู้เกี่ยวข้องกับแผนพัฒนาจังหวัด อำเภอเป้าหมาย
- 2) เจ้าหน้าที่เกษตร ซึ่งรับผิดชอบงานในหมู่บ้านเป้าหมาย
- 3) เจ้าหน้าที่พัฒนากร ซึ่งรับผิดชอบงานในหมู่บ้านเป้าหมาย
- 4) ครูในหมู่บ้าน/ตำบลเป้าหมาย
- 5) เจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ในท้องที่เป้าหมาย เช่นป่าไม้อำเภอ หน่วยป้องกันรักษาป่า
- 6) สมาชิกสภาตำบลในท้องที่เป้าหมาย
- 7) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านเป้าหมาย

2.4.4 หลักสูตรและวิธีการฝึกอบรม

- 1) การบรรยาย 1 วัน ในหัวข้อ
 - ก. แนวความคิดเรื่อง "ป่าชุมชน"
 - ข. การจัดการและการใช้ประโยชน์ป่าชุมชน
 - ค. การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร
- 2) การระดมความคิด 1 วัน ในหัวข้อ
 - ก. การนำโครงการป่าชุมชนเข้าแผนพัฒนาจังหวัด
 - ข. การประสานงานการดำเนินงานป่าชุมชน
 - ค. การส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานป่าชุมชน
 - ง. แนวทางช่วยเหลือการดำเนินงานป่าชุมชนของสภาตำบล/องค์การบริหารส่วน

ตำบลในอนาคต

- 3) การดูงาน 1 วัน

นำผู้เข้ารับการฝึกอบรมดูงานป่าชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ

2.4.5 ระยะเวลาในการฝึกอบรม

ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกอบรม จำนวน 3 วัน โดยแบ่งเป็นภาคบรรยาย 1 วัน การระดมความคิด 1 วัน และการดูงาน 1 วัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกอบรม

ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคในงานป่าชุมชน สามารถนำไปสนับสนุนให้เกิดประโยชน์ต่อป่าชุมชนในท้องถิ่นอย่างจริงจังต่อไป

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับโครงการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนของกรมป่าไม้ ยังไม่ปรากฏว่ามีผู้ใดได้ทำการศึกษาวิจัยมาก่อน มีเพียงแต่การประเมินผลการฝึกอบรมซึ่งเป็นภาระกระทำก่อนและหลังการฝึกอบรมเท่านั้น ซึ่งกรมป่าไม้ดำเนินการเพื่อที่จะพิจารณาผลจัดการฝึกอบรมว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ จะเป็นการให้ข้อมูลย้อนหลังว่าได้ทำไปถูกต้องหรือไม่ ผิดพลาดอย่างไร ถ้าผิดพลาดจะได้แก้ไขและปรับปรุงเพื่อการฝึกอบรมในโอกาสต่อไปเท่านั้น สำหรับงานด้านป่าชุมชนนั้นจะมีเพียงการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลป่าชุมชนที่มีความพร้อมและได้รับแผนการปฏิบัติงานให้สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลประจำปีของป่าไม้จังหวัดทุกจังหวัดเท่านั้น

จากทฤษฎี และหลักการที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นกรอบแนวความคิดในการวิจัย และเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลัก
สูตรป่าชุมชน ปิงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง
จังหวัดราชบุรี ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งได้รับการฝึกอบรมตามโครงการ
ฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2539 (จำนวน 5 รุ่น) ที่สำนักงานป่าไม้
เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี จัดขึ้น ได้แก่ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน
เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่เกษตร ครู-อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภาตำบล ซึ่งสังกัด
กระทรวงมหาดไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวงศึกษาธิการจากจังหวัดประจวบ
คีรีขันธ์ เพชรบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี รวม 166 คน ตามตารางที่ 3.1, 3.2
และ 3.3

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตร
ป่าชุมชนระหว่างปีงบประมาณ 2535-3539 แยกตามรายจังหวัดและสังกัด

จังหวัด	จำนวนข้าราชการแยกตามสังกัดกระทรวง			รวม
	กระทรวงมหาดไทย	กระทรวงเกษตรฯ	กระทรวงศึกษาธิการ	
ประจวบคีรีขันธ์	1	7	16	24
เพชรบุรี	9	7	6	22
ราชบุรี	16	27	12	55
กาญจนบุรี	10	8	6	24
สุพรรณบุรี	21	16	4	41
รวม	57	65	44	166

ที่มา : สรุปรายงานการฝึกอบรมของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ปีงบประมาณ 2535-2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.2 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตร
ป่าชุมชนระหว่างปีงบประมาณ 2535-3539 แยกตามสังกัดและปีที่เข้ารับ
การฝึกอบรม

กระทรวง	จำนวนข้าราชการแยกตามปีงบประมาณ (คน)					รวม
	2535	2536	2537	2538	2539	
มหาดไทย	12	13	14	7	12	57
เกษตรและสหกรณ์	12	13	17	9	14	65
ศึกษาธิการ	-	2	8	19	14	44
รวม	24	28	39	35	40	166

ที่มา : สรุปรายงานการฝึกอบรมของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ปีงบประมาณ 2535-2539

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ที่เข้ารับการฝึกอบรมตามโครงการฝึกอบรมหลักสูตร
ป่าชุมชนระหว่างปีงบประมาณ 2535-3539 แยกตามจังหวัดและปีที่เข้ารับ
การฝึกอบรม

จังหวัด	จำนวนข้าราชการแยกตามปีงบประมาณ (คน)					รวม
	2535	2536	2537	2538	2539	
ประจวบคีรีขันธ์	4	3	6	6	5	24
เพชรบุรี	5	-	8	3	6	22
ราชบุรี	10	10	11	12	12	55
กาญจนบุรี	-	5	7	6	6	24
สุพรรณบุรี	5	10	7	8	11	41
รวม	24	28	39	35	40	166

ที่มา : สรุปรายงานการฝึกอบรมของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ปีงบประมาณ 2535-2539

3.2 วิธีการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด ซึ่งผู้วิจัยจะดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยกำหนดขอบเขต และประเด็นคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ร่างแบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่เป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่างที่กำหนดให้

ตอนที่ 2 เป็นการถามถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาป่าชุมชน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด สอบถามถึงผลงานที่เจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติ

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด สอบถามถึงความต้องการความรู้ในการดำเนินการด้านป่าชุมชนเพิ่มเติม

แล้วนำไปให้คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ตรวจสอบความเหมาะสมและความถูกต้องของเนื้อหา การใช้ภาษา และตรงตามวัตถุประสงค์ แล้วนำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3.3 การตรวจสอบเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปปรึกษาคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบและแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง จากนั้นจะนำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้ว ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน (ดังรายนามในภาคผนวก ค) พิจารณาเนื้อหาและการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นแบบสอบถาม พร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้กับเจ้าหน้าที่ผ่านการฝึกอบรมหลังปี งบประมาณ 2539 จำนวน 10 คน เพื่อหาข้อบกพร่องแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

3.4 การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขอนหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย จากบัณฑิตศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ไปยังสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง เพื่อขอความร่วมมือในการรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งหนังสือขอความร่วมมือทางไปรษณีย์ และเก็บรวบรวมด้วยตนเองบางส่วน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 122 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.49

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อรวบรวมแบบสอบถาม และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและแปลผลโดยการบรรยาย ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน จากสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 มาแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย
2. ข้อมูลเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมตามหลักสูตรป่าชุมชน ข้อมูลเกี่ยวกับผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน และข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการความรู้ที่จำเป็นต่องานโครงการพัฒนาป่าชุมชนเพิ่มเติม จากสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 ไปใช้ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน มาแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอ บ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยมีผลการวิจัยดังนี้

4.1 สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ตารางที่ 4.1 แสดงสถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	107	87.70
หญิง	15	12.30
อายุ		
น้อยกว่า 41 ปี	39	31.97
41-50 ปี	64	52.46
51-60 ปี	17	13.93
มากกว่า 60 ปี	2	1.64
ต่ำสุด 30 ปี สูงสุด 63 ปี เฉลี่ย 43.42 ปี		
สถานภาพ		
สมรส	108	88.52
โสด	11	9.02
หม้าย/หย่า	3	2.46

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ (%)
วุฒิการศึกษาสูงสุด		
ปริญญาตรี	77	63.11
ปวช. ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า	26	21.31
มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า	12	9.84
ปริญญาโท	7	5.74
ภาระหน้าที่ปัจจุบัน		
เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ	93	76.23
หัวหน้าหน่วยงาน	29	23.77
ตำแหน่งปัจจุบัน		
ระดับ 6-7	54	44.26
ระดับ 4-5	52	42.62
สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล	7	5.74
สูงกว่าระดับ 7	4	3.28
ผู้ใหญ่บ้าน	4	3.28
ประธานองค์การบริหารส่วนตำบล	1	0.82
อายุราชการ/ เวลาปัจจุบัน		
น้อยกว่า 11 ปี	23	18.85
11-20 ปี	58	47.54
21-30 ปี	36	29.51
มากกว่า 30 ปี	5	4.10
ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 41 ปี เฉลี่ย 18.07 ปี		
ประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบัน		
น้อยกว่า 11 ปี	70	57.38
11-20 ปี	34	27.87
21-30 ปี	15	12.29
มากกว่า 30 ปี	3	2.46
ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 41 ปี เฉลี่ย 11.47 ปี		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ (%)
ผู้ร่วมงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับป่าชุมชนในหน่วยงาน		
น้อยกว่า 11 คน	83	68.03
11-20 คน	8	6.56
21-30 คน	2	1.64
มากกว่า 30 คน	6	4.92
ไม่มี	23	18.85
ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 500 คน เฉลี่ย 20.31 คน		
ได้รับการฝึกอบรมในปีงบประมาณ		
2539	40	32.79
2538	27	22.13
2536	20	16.39
2535	19	15.57
2537	16	13.12

จากตารางที่ 4.1 แสดงสถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 87.70) มากกว่าครึ่งมีอายุระหว่าง 41-50 ปี (ร้อยละ 52.46) โดยมีอายุเฉลี่ย 43.42 ปี อายุต่ำสุด 30 ปี อายุสูงสุด 63 ปี และสมรสแล้ว (ร้อยละ 88.52) มากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 63.11)

ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ (ร้อยละ 76.23) ปัจจุบันมีตำแหน่งระดับ 6-7 มากที่สุด (ร้อยละ 44.26) รองลงมาคือ ระดับ 4-5 (ร้อยละ 42.62) มีอายุราชการ/เวลาทำงานปัจจุบัน 11-20 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 47.54) รองลงมาคือ อายุระหว่าง 21-30 ปี (ร้อยละ 29.51) โดยเฉลี่ย 18.07 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 41 ปี มากกว่าครึ่งมีประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า 11 ปี (ร้อยละ 57.38) โดยเฉลี่ย 11.47 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 41 ปี มากกว่าครึ่งมีผู้ร่วมงานน้อยกว่า 11 คน (ร้อยละ 68.03) โดยเฉลี่ย 20.31 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 500 คน และได้รับการฝึกอบรมในปีงบประมาณ 2539, 2538, 2536, 2535 และ 2537 (ร้อยละ 32.79, 22.13, 16.39, 15.57 และ 13.12) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน
ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แยกตามจังหวัดและสังกัด

จังหวัด	หน่วยงานที่อยู่ในสังกัดกระทรวง			รวม (ร้อยละ)
	เกษตรและสหกรณ์	มหาดไทย	ศึกษาธิการ	
ราชบุรี	22	10	10	42 (34.43)
สุพรรณบุรี	10	19	3	32 (26.23)
เพชรบุรี	5	9	3	17 (13.93)
กาญจนบุรี	6	4	4	14 (11.47)
ประจวบคีรีขันธ์	4	-	9	13 (10.66)
อื่นๆ (ชุมพร, กรุงเทพฯ, นครศรีธรรมราช)	1	3	-	4 (3.28)
รวม	48 (39.34)	45 (36.89)	29 (23.77)	122 (100.00)

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน
ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แยกตามจังหวัดและสังกัด พบว่า ปัจจุบัน
ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดราชบุรีมากที่สุด (ร้อยละ 34.43) รองลงมาคือ สุพรรณบุรี เพชรบุรี
กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (ร้อยละ 26.23, 13.93, 11.47 และ 10.66) ตามลำดับ โดยสังกัด
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ (ร้อยละ 39.34,
36.89 และ 23.77) ตามลำดับ

4.2 การนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาป่าชุมชน

ตารางที่ 4.3 แสดงการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ* (%)
1. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน	112	91.80
2. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	94	77.05
3. แนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า)		
ปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์	114	93.44
ปลูกเพื่อใช้สอย	107	87.70
ปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร	95	77.87
ปลูกเพื่อนันทนาการ	85	69.67
ปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชน	84	68.85
4. การปลูกสร้างสวนป่า		
การปลูก	109	87.34
การคัดเลือกพันธุ์ไม้	106	86.89
การเตรียมพื้นที่	101	82.79
การบำรุงรักษาสวนป่า	105	86.07
วิธีการคัดเลือกพื้นที่	91	74.59
5. การเพาะชำกล้าไม้		
การเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก	91	74.59
การบำรุงรักษากล้าไม้	87	71.31
การเพาะกล้าไม้	76	62.30
การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์	73	59.84
6. การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร		
การนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน	103	84.43
การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญหาค่าการใช้ประโยชน์ที่ดิน	95	77.84
รูปแบบวนเกษตร	90	73.77
การคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ	86	70.49

หมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการคำนวณหรือการอื่นใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.3 แสดงการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติ คือ หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน และหลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ (ร้อยละ 91.80 และ 77.05) ตามลำดับ

เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า) ส่วนใหญ่ นำความรู้การปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ ปลูกเพื่อใช้สอย ปลูกเพื่ออนุรักษ์ดินน้ำลำธาร ปลูกเพื่อนันทนาการและปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชน (ร้อยละ 93.44, 87.70, 77.87, 68.85 และ 68.85) ตามลำดับ

เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า ส่วนใหญ่ นำความรู้การปลูก การคัดเลือกพันธุ์ไม้ การเตรียมพื้นที่ การบำรุงรักษาสวนป่า และวิธีการคัดเลือกพื้นที่ (ร้อยละ 87.34, 86.89, 82.79, 86.07 และ 74.59) ตามลำดับ

เกี่ยวกับการเพาะชำกล้าไม้ มากกว่าครึ่ง นำความรู้การเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก การบำรุงรักษากล้าไม้ การเพาะกล้าไม้ และการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ (ร้อยละ 74.59, 71.31, 62.30 และ 59.84) ตามลำดับ

เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร ส่วนใหญ่ นำความรู้การนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน รูปแบบวนเกษตร และการคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ (ร้อยละ 84.43, 77.84, 73.77 และ 70.49) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 แสดงเหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร
ป่าชุมชน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ* (%)
1. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน (n=10)		
ความรู้ไม่เพียงพอ	3	30.00
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	3	30.00
ไม่ระบุ	4	40.00
2. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ (n=28)		
ขาดเอกสารศึกษาเพิ่มเติม	3	10.71
ไม่มีผลกระทบโดยตรง	1	3.57
ไม่ระบุ	24	85.72
3. แนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า)		
3.1 ปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ (n=8)		
ไม่ระบุ	8	100.00
3.2 ปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร (n=27)		
พื้นที่ไม่เหมาะสม	10	37.04
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	2	7.41
ไม่ระบุ	15	55.55
3.3 ปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชน (n=38)		
ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย	13	34.21
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	2	5.26
ไม่ระบุ	23	60.53
3.4 ปลูกเพื่อใช้สอย (n=15)		
ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย	5	33.33
ไม่ขาดแคลน	3	20.00
ไม่ระบุ	7	46.67
3.5 ปลูกเพื่อนันทนาการ (n=37)		
ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย	7	18.92
ไม่จำเป็นหรืออยู่ไกลชุมชน	6	16.22
ไม่ระบุ	24	64.86

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ* (%)
4. การปลูกสร้างสวนป่า		
4.1 วิธีการคัดเลือกพื้นที่ (n=31)		
พื้นที่ไม่อำนวย	4	12.90
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	3	9.68
ไม่จำเป็นต้องคัดเลือกพื้นที่	2	6.45
ไม่ระบุ	22	70.97
4.2 การเตรียมพื้นที่ (n=21)		
พื้นที่ไม่อำนวย	5	23.81
ไม่ระบุ	16	76.19
4.3 การคัดเลือกพันธุ์ไม้ (n=16)		
สามารถปลูกได้ทุกชนิด	3	18.75
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	2	12.50
ไม่ระบุ	11	68.75
4.4 การปลูก (n=13)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	2	15.38
ไม่ระบุ	11	84.62
4.5 การบำรุงรักษาสวนป่า (n=17)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	4	23.53
ปล่อยตามธรรมชาติ	2	11.76
ไม่ระบุ	11	64.71
5. การเพาะชำกล้าไม้		
5.1 การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ (n=49)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	17	34.69
ขาดวัสดุอุปกรณ์	6	12.25
ไม่มีต้นพันธุ์	3	6.12
ไม่ระบุ	23	46.94

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ* (%)
5.2 การเพาะกล้าไม้ (n=46)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	17	36.96
ขาดวัสดุอุปกรณ์	6	13.04
ไม่มีพันธุ์ไม้	3	6.52
ไม่ระบุ	20	43.48
5.3 การบำรุงรักษากล้าไม้ (n=35)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	14	40.00
ขาดวัสดุอุปกรณ์	6	17.14
ไม่ระบุ	15	42.86
5.4 การเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก (n=31)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	8	25.81
ขาดวัสดุอุปกรณ์	5	16.13
ไม่ระบุ	18	58.06
6. การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร		
6.1 การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ ในที่ดิน (n=27)		
ความรู้ไม่เพียงพอ	4	14.81
ไม่ระบุ	23	85.19
6.2 รูปแบบวนเกษตร (n=32)		
ความรู้ไม่เพียงพอ	4	12.50
ไม่ระบุ	28	87.50
6.3 การคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ (n=36)		
ความรู้ไม่เพียงพอ	4	11.11
ไม่ระบุ	32	88.89
6.4 การนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน (n=19)		
ความรู้ไม่เพียงพอ	4	21.05
ไม่ระบุ	15	78.95

เอกสารหมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.4 แสดงเหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป้าชุมชน พบว่า เหตุผลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ ด้านหลักการ และการปฏิบัติเกี่ยวกับป้าชุมชน ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่แน่นพอ ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 30.00, 30.00 และ 40.00) ตามลำดับ ด้านหลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ให้เหตุผลว่า ขาดเอกสารศึกษาเพิ่มเติม ไม่มีผลกระทบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 10.71 3.57 และ 85.72) ตามลำดับ

ด้านแนวคิดเรื่องป้าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป้า) เกี่ยวกับปลูกเพื่อเป็น ป่าอนุรักษ์ ทั้งหมดไม่ระบุ เกี่ยวกับการปลูกเพื่ออนุรักษ์ดินน้ำลำธาร ให้เหตุผลว่า พื้นที่ไม่เหมาะสม ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 37.04, 7.41 และ 55.55) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกเพื่อเป็นสวนป้าเชิงพาณิชย์ของชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 34.21, 5.26 และ 60.53) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกเพื่อใช้สอย ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย ไม่ขาดแคลน และไม่ระบุ (ร้อยละ 33.33, 20.00 และ 46.67) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกเพื่อนันทนาการ ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย ไม่จำเป็นหรืออยู่ไกลชุมชน และไม่ระบุ (ร้อยละ 18.92, 16.22 และ 64.86) ตามลำดับ

ด้านการปลูกสร้างสวนป้า เกี่ยวกับวิธีการคัดเลือกพื้นที่ ให้เหตุผลว่า พื้นที่ไม่อำนวย หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ไม่จำเป็นต้องคิดพื้นที่ และไม่ระบุ (ร้อยละ 12.90, 9.68, 6.45 และ 70.97) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ ให้เหตุผลว่า พื้นที่ไม่อำนวย และไม่ระบุ (ร้อยละ 23.81 และ 76.19) ตามลำดับ เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ไม้ ให้เหตุผลว่า สามารถปลูกได้ทุกชนิด หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 18.75, 12.50 และ 68.75) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูก ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 15.38 และ 84.62) ตามลำดับ เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสวนป้า ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ปล่อยตามธรรมชาติ และไม่ระบุ (ร้อยละ 23.53, 11.76 และ 64.71) ตามลำดับ

ด้านการเพาะชำกล้าไม้ เกี่ยวกับการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่น ดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีดินพันธุ์ และไม่ระบุ (ร้อยละ 34.69, 12.25, 6.12 และ 46.94) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเพาะกล้าไม้ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุ อุปกรณ์ ไม่มีพันธุ์ไม้ และไม่ระบุ (ร้อยละ 36.96, 13.04, 6.52 และ 43.48) ตามลำดับ เกี่ยวกับการบำรุงรักษากล้าไม้ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุอุปกรณ์ และไม่ระบุ (ร้อยละ 40.00, 17.14 และ 42.86) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุอุปกรณ์ และไม่ระบุ (ร้อยละ 25.81, 16.13 และ 58.06)

ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร เกี่ยวกับการนำระบบวนเกษตรไปแก้ไข ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 14.81 และ 85.19) ตามลำดับ เกี่ยวกับการรูปแบบวนเกษตร ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 12.50 และ 87.50) ตามลำดับ เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 11.11 และ 88.89) ตามลำดับ เกี่ยวกับการนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 21.05 และ 78.95) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.5 แสดงการนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ* (%)
1. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้		
รณรงค์ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์	112	91.80
จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง	80	65.57
การจัดทัศนศึกษาดูงาน	40	32.79
2. การส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น		
ทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน	109	87.34
ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน	103	84.43
ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น	103	84.43
จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน	98	80.33
ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า	97	79.51
3. การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน		
ส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน	101	82.79
ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน	101	82.79
ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น	100	81.97
4. การนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท		
เผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำให้อาชีพราษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม	96	78.69
เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้	91	74.59
เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน	72	59.02
การพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ	70	57.38

หมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการ

จากตารางที่ 4.5 แสดงการนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน พบว่า เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ส่วนใหญ่ นำความรู้รองส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์ (ร้อยละ 91.80) รองลงมาคือ จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง (ร้อยละ 65.57) และการจัดทัศนศึกษาดูงาน (ร้อยละ 32.79)

เกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น ส่วนใหญ่ นำความรู้การทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน และส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า (ร้อยละ 87.34, 84.43, 84.43, 80.33 และ 79.51) ตามลำดับ

เกี่ยวกับการส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน ส่วนใหญ่ นำความรู้การส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น (ร้อยละ 82.79, 82.79 และ 81.97) ตามลำดับ

เกี่ยวกับการนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท มากกว่าครึ่ง นำความรู้การเผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำใหราษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน และการพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ (ร้อยละ 78.69, 74.59, 59.02 และ 57.38) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.6 แสดงเหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร
ป่าชุมชน

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ* (%)
1. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนา ทรัพยากรป่าไม้		
1.1 รณรงค์ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์ (n=10)		
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	5	50.00
ไม่มีงบประมาณ	2	20.00
ไม่ระบุ	3	30.00
1.2 จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง (n=42)		
ไม่มีงบประมาณ	12	28.57
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	5	11.91
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	3	7.14
ไม่ระบุ	22	52.38
1.3 การจัดทัศนศึกษาดูงาน (n=82)		
ไม่มีงบประมาณ	33	40.24
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	7	8.53
ไม่มีป่าชุมชนอย่างแท้จริง	3	3.66
ไม่มีโอกาส	2	2.45
ไม่ระบุ	37	45.12
2. การส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น		
2.1 ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน (n=19)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	5	26.32
เกินบทบาท	3	15.79
ไม่ระบุ	11	57.89
2.2 ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น (n=19)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	5	26.32
ผู้นำไม่ให้ความสนใจ	3	15.79
ไม่มีโอกาส	3	15.79
ไม่ระบุ	8	42.10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปเผยแพร่ในด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ* (%)
2.3 จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน (n=24)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	8	33.33
หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว	3	12.50
ไม่ระบุ	13	54.17
2.4 ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า (n=25)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	8	32.00
ขาดเจ้าหน้าที่ชี้แจง	5	20.00
ไม่ระบุ	13	52.00
2.5 ทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน (n=13)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	6	46.15
ขาดเจ้าหน้าที่ชี้แจง	4	30.77
ไม่ระบุ	3	23.08
3. การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน		
3.1 ส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน (n=21)		
ลักษณะพื้นที่ไม่อำนวย	8	38.10
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	5	23.81
ความรู้ไม่เพียงพอ	5	23.81
ไม่ระบุ	3	14.28
3.2 ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบ วนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน (n=21)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	7	33.33
ความรู้ไม่เพียงพอ	5	23.81
ไม่ระบุ	9	42.86

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ* (%)
3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบ วนเกษตรเพิ่มขึ้น (n=22)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	7	31.82
ความรู้ไม่เพียงพอ	5	22.73
ไม่ระบุ	10	45.45
4. การนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชุมชน		
4.1 เผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำโครงการรู้จัก การทำงานเป็นกลุ่ม (n=26)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	8	30.77
ความรู้ไม่เพียงพอ	6	23.08
รวมกลุ่มยาก	5	19.23
ไม่ระบุ	7	26.92
4.2 เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน (n=50)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	16	32.00
ขาดเงินทุน	13	26.00
ความรู้ไม่เพียงพอ	5	10.00
ไม่ระบุ	16	32.00
4.3 การพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของ ชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ (n=52)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	15	28.85
ไม่มีศักยภาพพอ	13	25.00
ไม่ระบุ	24	46.15
4.4 เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ (n=41)		
ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง	16	39.02
ความรู้ไม่เพียงพอ	13	31.71
ไม่ระบุ	12	29.27

หมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากตารางที่ 4.6 แสดงเหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน พบว่า เหตุผลที่เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้ ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เกี่ยวกับการรณรงค์ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ไม่มีงบประมาณ และไม่ระบุ (ร้อยละ 50.00, 20.00 และ 30.00) ตามลำดับ เกี่ยวกับการจัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง ให้เหตุผลว่า ไม่มีงบประมาณ ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 28.57, 11.91, 7.14 และ 52.38) ตามลำดับ เกี่ยวกับการจัดทัศนศึกษาดูงาน ให้เหตุผลว่า ไม่มีงบประมาณ หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ไม่มีป่าชุมชนอย่างแท้จริง ไม่มีโอกาส และไม่ระบุ (ร้อยละ 40.24, 8.53, 3.66, 2.45 และ 45.12) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น เกี่ยวกับการประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เกินบทบาท และไม่ระบุ (ร้อยละ 26.32, 15.79 และ 57.89) ตามลำดับ เกี่ยวกับการประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ผู้นำไม่ให้ความสนใจ ไม่มีโอกาส และไม่ระบุ (ร้อยละ 26.32, 15.79, 15.79 และ 42.10) ตามลำดับ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 33.33, 12.50 และ 54.17) ตามลำดับ เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ขาดเจ้าหน้าที่ชี้แจง และไม่ระบุ (ร้อยละ 32.00, 20.00 และ 52.00) ตามลำดับ เกี่ยวกับการทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ขาดเจ้าหน้าที่ชี้แจง และไม่ระบุ (ร้อยละ 46.15, 30.77 และ 23.08) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน เกี่ยวกับการส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ลักษณะพื้นที่ไม่อำนวย ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 38.10, 23.81, 23.81 และ 14.28) ตามลำดับ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 33.33, 23.81 และ 42.86) ตามลำดับ เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 31.82, 22.73 และ 45.45) ตามลำดับ

ด้านการนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท เกี่ยวกับการเผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำให้อาจารย์รู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ รวมกลุ่มยาก และไม่ระบุ (ร้อยละ 30.77, 23.08, 19.23 และ 26.92) ตาม

ลำดับ เกี่ยวกับการเกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่
 เอกสารฉบับนี้
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รับผิดชอบโดยตรง ขาดเงินทุน ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 32.00, 26.00, 10.00 และ 32.00) ตามลำดับ เกี่ยวกับการพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีศักยภาพพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 28.85, 25.00 และ 46.15) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 39.02, 31.71 และ 29.27) ตามลำดับ

4.3 ผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ตารางที่ 4.7 แสดงผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ* (%)
จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน	91	74.59
มีการฝึกอบรมชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน	69	56.56
มีการประชุมและสัมมนา	39	31.97
มีการทำแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านป่าชุมชน	38	31.15
บรรจุวิชาป่าชุมชนในหลักสูตรการเรียนการสอน	23	18.85
มีการจัดฝึกอบรมข้าราชการ	13	10.66
ไม่ได้ดำเนินการใดๆ	7	5.74

หมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการ

จากตารางที่ 4.7 แสดงผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ พบว่า มากกว่าครึ่งมีผลงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน และมีการฝึกอบรมชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน (ร้อยละ 74.59 และ 56.56) ตามลำดับ รองลงมา คือ มีการประชุมและสัมมนา และมีการทำแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านป่าชุมชน (ร้อยละ 31.97 และ 31.15) ตามลำดับ

4.4 ความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน

ตารางที่ 4.8 แสดงความรู้ด้านทฤษฎีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าไม้ชุมชน

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ* (%)
การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน	75	61.48
ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า	68	55.74
การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์	63	51.64
การประดิษฐ์กรรมไม้และของป่าในครัวเรือน	62	50.82
ทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในป่าชุมชน	52	42.62
ไม่ต้องการใดๆ	2	1.64

หมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการ

จากตารางที่ 4.8 แสดงความรู้ด้านทฤษฎีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าไม้ชุมชน พบว่า มากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านทฤษฎีเพิ่มเติม คือ การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์ และการประดิษฐ์กรรมไม้และของป่าในครัวเรือน (ร้อยละ 61.48, 55.74, 51.64 และ 50.82) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.9 แสดงความรู้ด้านปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าชุมชน

รายการ	จำนวน (คน) N=122	ร้อยละ* (%)
การดูงานป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่างๆ	94	77.05
การดูงานนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ	67	54.92
การดูงานแสดงผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชน	63	51.64
การดูงานด้านการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ	62	50.82
ไม่ต้องการใดๆ	3	2.46

หมายเหตุ * หมายถึง แสดงค่าร้อยละในแต่ละรายการ

จากตารางที่ 4.9 แสดงความรู้ด้านปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าชุมชน พบว่า มากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านปฏิบัติเพิ่มเติม คือ การดูงานป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่างๆ การดูงานนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ การดูงานแสดงผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชน และการดูงานด้านการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ (ร้อยละ 77.05, 54.92, 51.64 และ 50.82) ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์ ขอบเขตการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี 2) เพื่อศึกษาการนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน 3) เพื่อศึกษาผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/หน่วยงานที่รับผิดชอบ และ 4) เพื่อศึกษาความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน

5.2 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตร ป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ประชากร ได้แก่ ปลัดอำเภอ เจ้าหน้าที่ป่าไม้ เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน เจ้าหน้าที่เกษตร ครู-อาจารย์ ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในท้องที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวน 24 คน จังหวัดเพชรบุรีจำนวน 22 คน จังหวัดราชบุรีจำนวน 55 คน จังหวัดสุพรรณบุรีจำนวน 41 คน และจังหวัดกาญจนบุรีจำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 166 คน

5.3 วิธีดำเนินการวิจัย

1. ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยไปยังสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง โดยส่งข้อมูลสอบถามทางไปรษณีย์และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองบางส่วน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 122 ชุด คิดเป็นร้อยละ 73.49

2. นำข้อมูลมาวิเคราะห์ แปลผล โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

5.4 สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยในเรื่องต่างๆ ได้ดังนี้

4.1 สถานภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรม หลักสูตรป่าชุมชน ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มากกว่าครึ่งมีอายุระหว่าง 41-50 ปี เฉลี่ย 43.42 ปี อายุต่ำสุด 30 ปี อายุสูงสุด 63 ปี และสมรสแล้ว มากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี

ส่วนใหญ่เป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ปัจจุบันมีตำแหน่งระดับ 6-7 มากที่สุด (ร้อยละ 44.26) มีอายุราชการ/เวลาทำงานปัจจุบัน 11-20 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 47.54) เฉลี่ย 18.07 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 41 ปี มากกว่าครึ่งมีประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า 11 ปี เฉลี่ย 11.47 ปี ต่ำสุด 1 ปี สูงสุด 41 ปี มากกว่าครึ่งมีผู้ร่วมงานน้อยกว่า 11 คน เฉลี่ย 20.31 คน ต่ำสุด 1 คน สูงสุด 500 คน และได้รับการฝึกอบรมในปีงบประมาณ 2539, 2538, 2536, 2535 และ 2537 (ร้อยละ 32.79, 22.13, 16.39, 15.57 และ 13.12) ตามลำดับ

โดยสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการ (ร้อยละ 39.34, 36.89 และ 23.77) ตามลำดับ ปัจจุบันได้ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดราชบุรีมากที่สุด (ร้อยละ 34.43) รองลงมาคือ สุพรรณบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ (ร้อยละ 26.23, 13.93, 11.47 และ 10.66) ตามลำดับ

4.2 การนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงาน โครงการพัฒนาป่าชุมชน

การนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติ คือหลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน และหลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า) ส่วนใหญ่นำความรู้ด้านการปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ ปลูกเพื่อใช้สอย ปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ปลูกเพื่อนันทนาการ และปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชนตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกสร้างสวนป่า ส่วนใหญ่นำความรู้ด้านการปลูก การคัดเลือกพันธุ์ไม้ การเตรียมพื้นที่ การบำรุงรักษาสวนป่า และวิธีการคัดเลือกพื้นที่ ตามลำดับ เกี่ยวกับการเพาะชำกล้าไม้ มากกว่าครึ่งนำความรู้ด้านการเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก การบำรุงรักษากล้าไม้ การเพาะกล้าไม้ และการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ เกี่ยวกับการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบการค้าไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วนเกษตร ส่วนใหญ่นำความรู้ด้านการนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญหาก็ใช้ประโยชน์ในที่ดิน รูปแบบวนเกษตร และการคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควม ตามลำดับ

เหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ด้านหลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 30.00, 30.00 และ 40.00) ตามลำดับ ด้านหลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ ให้เหตุผลว่า ขาดเอกสารศึกษาเพิ่มเติม ไม่มีผลกระทบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 10.71, 3.57 และ 85.72) ตามลำดับ

ด้านแนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า) เกี่ยวกับการปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์ ทั้งหมดไม่ระบุ เกี่ยวกับการปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ให้เหตุผลว่า พื้นที่ไม่เหมาะสม ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 37.04, 7.41 และ 55.55) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และไม่ระบุ (ร้อยละ 34.21, 5.26 และ 60.53) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกเพื่อใช้สอย ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย ไม่ขาดแคลน และไม่ระบุ (ร้อยละ 33.33, 20.00 และ 46.67) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูกเพื่อนันทนาการ ให้เหตุผลว่า ไม่มีพื้นที่หรือพื้นที่น้อย ไม่จำเป็นหรืออยู่ไกลชุมชน และไม่ระบุ (ร้อยละ 18.92, 16.22 และ 64.86) ตามลำดับ

ด้านการปลูกสร้างสวนป่า เกี่ยวกับการวิธีการคัดเลือกพื้นที่ ให้เหตุผลว่า พื้นที่ไม่อำนวยความสะดวกอื่นดำเนินการแล้ว ไม่จำเป็นต้องคิดพื้นที่ และไม่ระบุ (ร้อยละ 12.90, 9.68, 6.45 และ 70.97) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเตรียมพื้นที่ ให้เหตุผลว่า พื้นที่ไม่อำนวยความสะดวกอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 23.81 และ 76.19) ตามลำดับ เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ไม้ ให้เหตุผลว่า สามารถปลูกได้ทุกชนิด หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 18.75, 12.50 และ 68.75) ตามลำดับ เกี่ยวกับการปลูก ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 15.38 และ 84.62) ตามลำดับ เกี่ยวกับการบำรุงรักษาสวนป่า ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ปล่อยตามธรรมชาติ และไม่ระบุ (ร้อยละ 23.53, 11.76 และ 64.71) ตามลำดับ

ด้านการเพาะชำกล้าไม้ เกี่ยวกับการจัดเก็บเมล็ดพันธุ์ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีต้นพันธุ์ และไม่ระบุ (ร้อยละ 34.69, 12.25, 6.12 และ 46.94) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเพาะกล้าไม้ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีพันธุ์ไม้ และไม่ระบุ (ร้อยละ 36.96, 13.04, 6.52 และ 43.48) ตามลำดับ เกี่ยวกับการบำรุงรักษากล้าไม้ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ขาดวัสดุอุปกรณ์ และไม่ระบุ

(ร้อยละ 40.00, 17.14 และ 42.86) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก ให้เหตุผลว่า การค้าไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ชาวัดสตดูอุปกรณ และไม่ระบุ (ร้อยละ 25.81, 16.13 และ 58.06) ตามลำดับ

ด้านการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร เกี่ยวกับการนำระบบวนเกษตรไปแก้ไข ปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 14.81 และ 85.19) ตามลำดับ เกี่ยวกับรูปแบบวนเกษตร ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 12.50 และ 87.50) ตามลำดับ เกี่ยวกับการคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 11.11 และ 88.89) ตามลำดับ เกี่ยวกับการนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 21.05 และ 78.95) ตามลำดับ

การนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน พบว่า เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ ส่วนใหญ่นำความรู้ รณรงค์ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์ รองลงมาคือ จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง และการ จัดทัศนศึกษาดูงาน เกี่ยวกับการส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น ส่วนใหญ่นำความรู้ด้านการทำ ความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน และส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแล ป่า ตามลำดับ เกี่ยวกับการส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน ส่วนใหญ่นำความรู้ด้าน การส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน และส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น ตามลำดับ เกี่ยวกับการนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท มากกว่าครึ่งนำความรู้ด้านการเผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำให้อาษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้ เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงิน ทุนหมุนเวียน และการพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ ตามลำดับ

เหตุผลที่ไม่นำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ด้านการ ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ เกี่ยวกับรณรงค์ส่งเสริม โดยการประชาสัมพันธ์ ให้เหตุผลว่า หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ไม่มีงบประมาณ และไม่ระบุ (ร้อยละ 50.00, 20.00 และ 30.00) ตามลำดับ เกี่ยวกับจัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง ให้เหตุผลว่า ไม่มีงบประมาณ ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ ระบุ (ร้อยละ 28.57, 11.91, 7.14 และ 52.38) ตามลำดับ เกี่ยวกับการจัดทัศนศึกษาดูงาน ให้ เหตุผลว่า ไม่มีงบประมาณ หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว ไม่มีป่าชุมชนอย่างแท้จริง ไม่มีโอกาส และ ไม่ระบุ (ร้อยละ 40.24, 8.53, 3.66, 2.45 และ 45.12) ตามลำดับ

เอกสารแนบท้ายเล่มนี้ถูกจัดทำขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานของโครงการฯ ซึ่งอาจมีข้อผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนได้บ้าง ทั้งนี้เนื่องจากข้อจำกัดของเวลาและข้อมูลที่มีอยู่ หากมีข้อผิดพลาดประการใดขออภัยเป็นอย่างสูง และขอให้อภัยการนำข้อมูลไปใช้

ด้านการส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น เกี่ยวกับการประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง เกินบทบาท และไม่ระบุ (ร้อยละ 26.32, 15.79 และ 57.89) ตามลำดับ เกี่ยวกับการประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ผู้นำไม่ให้ความสนใจ ไม่มีโอกาส และไม่ระบุ (ร้อยละ 26.32, 15.79, 15.79 และ 42.10) ตามลำดับ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง หน่วยงานอื่นดำเนินการแล้ว และไม่ระบุ (ร้อยละ 33.33, 12.50 และ 54.17) ตามลำดับ เกี่ยวกับการส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ขาดเจ้าหน้าที่ชี้แจง และไม่ระบุ (ร้อยละ 32.00, 20.00 และ 52.00) ตามลำดับ เกี่ยวกับการทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ขาดเจ้าหน้าที่ชี้แจง และไม่ระบุ (ร้อยละ 46.15, 30.77 และ 23.08) ตามลำดับ

ด้านการส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน เกี่ยวกับการส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ลักษณะพื้นที่ไม่อำนวย ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 38.10, 23.81, 23.81 และ 14.28) ตามลำดับ เกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 33.33, 23.81 และ 42.86) ตามลำดับ เกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 31.82, 22.73 และ 45.45) ตามลำดับ

ด้านการนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท เกี่ยวกับการเผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำให้ราษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ รวมกลุ่มยาก และไม่ระบุ (ร้อยละ 30.77, 23.08, 19.23 และ 26.92) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ขาดเงินทุน ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 32.00, 26.00, 10.00 และ 32.00) ตามลำดับ เกี่ยวกับการพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ไม่มีศักยภาพพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 28.85, 25.00 และ 46.15) ตามลำดับ เกี่ยวกับการเกิดการสร้างงานสร้างอาชีพสร้างรายได้ ให้เหตุผลว่า ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ความรู้ไม่เพียงพอ และไม่ระบุ (ร้อยละ 39.02, 31.71 และ 29.27) ตามลำดับ

4.3 ผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชน/ หน่วยงานที่รับผิดชอบ

มากกว่าครึ่งมีผลงานเกี่ยวกับจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน และมีการฝึกอบรมชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน ตามลำดับ รองลงมาคือ มีการประชุมและสัมมนา และมีการทำแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านป่าชุมชน (ร้อยละ 31.97 และ 31.15) ตามลำดับ

4.4 ความต้องการความรู้เพิ่มเติมซึ่งจำเป็นต่อการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน

ความรู้ด้านทฤษฎีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าไม้ชุมชน พบว่า มากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านทฤษฎีเพิ่มเติม คือ การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์ และการประดิษฐ์กรรมไม้และของป่าในครัวเรือน ตามลำดับ

ความรู้ด้านปฏิบัติที่เจ้าหน้าที่ของรัฐต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าชุมชน พบว่า มากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านปฏิบัติเพิ่มเติม คือ การดูงานป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่างๆ การดูงานนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ การดูงานแสดงผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชน และการดูงานด้านการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ ตามลำดับ

5.5 การอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณาพบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจและมีความสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ทั้งหมดสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงศึกษาธิการตามลำดับ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนโดยตรง ปัจจุบันได้ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัดราชบุรี สุพรรณบุรี เพชรบุรี กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และได้รับการฝึกอบรมในปีงบประมาณ 2535-2539 ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเป็นเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ โดยมากกว่าครึ่งมีผู้ร่วมงานน้อยกว่า 11 คน เฉลี่ย 20.31 คน จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมนั้น เป็นผู้มีบทบาทและหน้าที่ปฏิบัติงานที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนโดยตรง ซึ่งสามารถจะเป็นแกนนำในการดำเนินงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดตราบเท่าที่อื่น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โครงการประชุมชน เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงานประชุมชน

การดำเนินการประชุมชนเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วนใหญ่ จะมีอายุตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไป เฉลี่ย 43.42 ปี และสมรสแล้ว ปัจจุบันมีตำแหน่งระดับ 6-7 มากที่สุด มีอายุราชการ/เวลาทำงานระหว่าง 11-20 ปี มากที่สุด เฉลี่ย 18.07 ปี มากกว่าครึ่งมีประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบันน้อยกว่า 11 ปี เฉลี่ย 11.47 ปี และมากกว่าครึ่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จากข้อมูลดังกล่าวสรุปได้ว่า การดำเนินการประชุมชนเป็นงานที่ต้องใช้ความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์การทำงาน และอายุที่มีคุณภาพะในการทำงานเข้าประกอบกัน จึงจะสามารถดำเนินการประชุมชนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับการฝึกอบรมที่มีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรและบุคคลทั่วไป คือ 1) ช่วยให้บุคคลเป้าหมายมีโอกาสเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ ภายใต้การแนะนำของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมหรือวิทยากรที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องนั้นๆ จนมีความเข้าใจและเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าที่จะทำแบบลองผิดลองถูก 2) ช่วยให้บุคคลเป้าหมายประหยัดเวลาการเรียนรู้ 3) ช่วยให้บุคคลเป้าหมายมีโอกาสแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกัน 4) ช่วยพัฒนาความเป็นผู้นำของบุคคลเป้าหมาย ให้ความสามารถทำงานและเป็นผู้นำผู้อื่นได้ และ 5) ช่วยพัฒนาการทำงานเป็นกลุ่มบุคคล (สุรพล จันทรวาปีตย์, 2534 : 5-9)

เกี่ยวกับการนำความรู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาประชุมชน ในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรประชุมชน ส่วนใหญ่นำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้ในการปฏิบัติทุกด้าน ได้แก่ หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับประชุมชน หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้ แนวคิดเรื่องประชุมชน การปลูกสร้างสวนป่า การเพาะชำกล้าไม้ และการใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร โดยความรู้ภาคทฤษฎีนี้น่าจะเป็นความรู้พื้นฐานในการนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่วนใหญ่่นำความรู้ด้านการปฏิบัติไปใช้ในการปฏิบัติทุกด้าน ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้ การส่งเสริมให้มีประชุมชนในท้องถิ่น การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมประชุมชน และการนำกิจกรรมประชุมชนไปพัฒนาชนบท แต่อย่างไรก็ตามก็ยังมีเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วนที่ไม่ได้นำความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไปใช้ โดยระบุเหตุผลเกี่ยวกับความรู้ไม่เพียงพอ ไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง พื้นที่ไม่อำนวย และไม่มียงบประมาณ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐได้นำความรู้ทั้งทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติไปใช้เป็นส่วนใหญ่ทุกด้าน สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรประชุมชนที่ต้องการให้ 1) เจ้าหน้าที่ของรัฐได้เรียนรู้ถึงแนวความคิด และวิธีการในการดำเนินงานป่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชุมชน 2) เพิ่มเติมความรู้ ประสบการณ์และเทคนิคในงานด้านป่าชุมชนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านป่าชุมชน 3) เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนข้อคิดเห็นในการปรับปรุงดำเนินงานป่าชุมชนในอนาคต ระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างๆ กับเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ และ 4) เพื่อเป็นการสร้างความคุ้นเคยและประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐจากหน่วยงานต่างๆ ซึ่งน่าจะตรงกับผลที่คาดว่าจะได้รับจากการฝึกอบรมที่วางไว้ว่า ทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้มีความรู้ ประสบการณ์ และเทคนิคในงานป่าชุมชนสามารถนำไปสนับสนุนให้เกิดประโยชน์ต่อป่าชุมชนในท้องที่อย่างจริงจังต่อไป (สำนักงานป่าไม้ เขตบ้านโป่ง, 2539 : 1-2) ซึ่งจะเห็นได้ว่าผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งผ่านการฝึกอบรมได้นำไปปฏิบัติในชุมชนหน่วยงานที่รับผิดชอบนั้น มีผลงานเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน มีการฝึกอบรมชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน มีการประชุมและสัมมนา และมีการทำแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านป่าชุมชน เป็นต้น สอดคล้องกับการจัดการป่าชุมชนที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความมั่นคงและยั่งยืนของการจัดการป่าของประชาชนเพื่อประโยชน์ของประชาชนและโดยประชาชน โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญ ดังนี้คือ 1) การใช้ประโยชน์ของพื้นที่ป่า ประโยชน์ที่ต้องการจากป่าจะเป็นสิ่งกำหนดวัตถุประสงค์ในการรักษาป่าเหล่านั้นไว้ 2) การมีระเบียบและกฎเกณฑ์ เพื่อควบคุมกันเองระหว่างประชาชนในหมู่บ้าน 3) องค์กรประชาชน เพื่อดำเนินการจัดการป่าให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของบ้านนั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ของประชาชนที่เข้มแข็ง และ 4) การสนับสนุนจากองค์กรภายนอก เพื่อให้ชุมชนสามารถนำกฎหมายที่มีอยู่เข้ามาคุ้มครองรักษาสภาพป่าไว้ นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนจากองค์กรเอกชนในการให้ความรู้และความเข้มแข็งในการดำเนินงานขององค์กรชาวบ้านให้สามารถดำเนินการจัดการป่าชุมชนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้เพื่อการจัดการป่าดังกล่าว (โกมล แพรกทอง, 2533 : 10)

แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐจะได้รับความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติแล้วก็ตาม แต่ก็ยังมีความต้องการความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินโครงการพัฒนาป่าชุมชนเพิ่มเติม ซึ่งมากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านทฤษฎีเพิ่มเติม คือ การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์ และการประดิษฐ์กรรมไม้และของป่าในครัวเรือน ตามลำดับ และมากกว่าครึ่งมีความต้องการความรู้ด้านปฏิบัติเพิ่มเติม คือ การดูงานป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่างๆ การดูงานนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ การดูงานแสดงผลผลิตที่ทำด้วยไม้ และการดูงานด้านการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อนำความรู้ไปใช้แล้ว

เอกสารถูกทำลาย
แม้ว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเมื่อนำความรู้ไปใช้แล้ว แต่ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ก็เริ่มจะเข้าใจถึง การค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความสำคัญของป่าชุมชนแล้ว ก็ต้องการการจัดการและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนเป็นรูปธรรมต่อไป จึงทำให้เจ้าหน้าที่ของรัฐจำเป็นต้องเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับป่าชุมชนยิ่งขึ้นไปด้วย

อย่างไรก็ตามการติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีนี้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ใหม่ที่เป็นหัวใจสำคัญของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 อยู่สองประการ คือ ประการแรก การพยายามเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐกับประชาชนให้เกิดขึ้นมากที่สุด โดยการใช้ระบบความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสังคม รวมทั้งการที่จะให้มีหลักประกันด้านสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค และการแก้ไขความขัดแย้งในสังคมด้วยสันติวิธี ประการที่สอง การปรับระบบการบริหารจัดการเพื่อให้มีการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ การปรับกระบวนการและกลไกในการบริหารจัดการงบประมาณและบุคคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัวและสัมพันธ์สอดคล้องกัน โดยยึดหลักการประสานงานภายใต้ระบบการจัดการพื้นที่กับภารกิจของหน่วยงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดแผนงานโครงการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาฯ ควบคู่ไปกับการพัฒนาระบบติดตามผลและประเมินผลโดยการจัดทำเครื่องมือชี้วัดความสำเร็จของแผนในหลายมิติและหลายระดับ รวมทั้งจัดให้มีระบบการติดตามผลประเมินผลเป็นประจำทุกปี โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการติดตามผลการพัฒนาอย่างกว้างขวาง (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8, 2539 : ๑)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นเป็นเหตุผลที่กรมป่าไม้ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง น่าจะนำไปพิจารณาให้ความร่วมมือ ส่งเสริม สนับสนุน ทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ของกรมป่าไม้เองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

5.6 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อไปนี้ได้จากการนำผลการวิจัยครั้งนี้เป็นพื้นฐาน โดยจำแนกข้อเสนอแนะได้ดังนี้ คือ

5.6.1 ข้อเสนอแนะต่อกรมป่าไม้และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ควรจัดฝึกอบรมเพิ่มเติมด้านเนื้อหาวิชาในเรื่อง การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์ และการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ด้วยไม้และของป่าในครัวเรือน

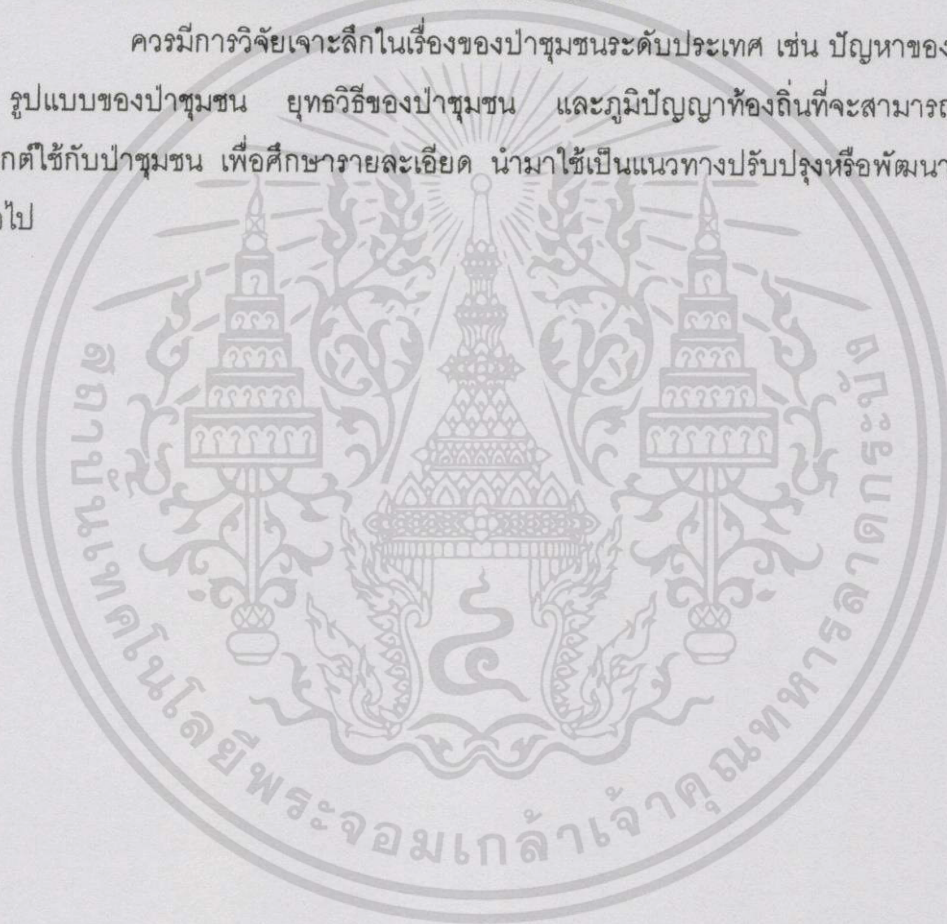
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) ควรมีการจัดทัศนศึกษาดูงานด้านป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่าง ๆ จัดนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ จัดงานแสดงผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชน และการจัดแสดงการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ

3) ควรมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับงานป่าชุมชน เพื่อจะได้พัฒนาบุคลากรให้เข้ารับฝึกการอบรมมากยิ่งขึ้น

5.6.2 ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเจาะลึกในเรื่องของป่าชุมชนระดับประเทศ เช่น ปัญหาของป่าชุมชน รูปแบบของป่าชุมชน ยุทธวิธีของป่าชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับป่าชุมชน เพื่อศึกษารายละเอียด นำมาใช้เป็นแนวทางปรับปรุงหรือพัฒนาป่าชุมชนต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมป่าไม้. 2531. **การจัดการป่าชุมชน**. กรุงเทพฯ : กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ, กรมป่าไม้.
- _____. 2537. **แนวทางปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน**. กรุงเทพฯ : ส่วนป่าชุมชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า.
- _____. 2539. **หนังสือคู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐ เล่ม 1 ความรู้ทั่วไปในงานด้านป่าชุมชน**. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- _____. 2541. **กรอบแผนแม่บทการพัฒนาป่าชุมชน (ปีงบประมาณ 2541-2544) เอกสารประกอบแผนการปฏิบัติงานและงบประมาณประจำปี 2541 (อัดสำเนา ฯ)**. กรุงเทพฯ : กรมป่าไม้.
- กัญญา เกิดโพธิ์ทอง. 2533. "การติดตามผลการปฏิบัติงานของมหามบัณฑิตสาขาการสอน สังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2521-2530." วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรมปศุสัตว์. 2538. **การนิเทศติดตามและประเมินผล**. กรุงเทพฯ : กองฝึกอบรม กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กองฝึกอบรม กรมส่งเสริมการเกษตร. 2529. **ความจำเป็นในการฝึกอบรมระดับผู้ช่วยเกษตรจังหวัดฝ่ายวิชาการ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมส่งเสริมการเกษตร.
- โกมล แพรกทอง. 2533. **แนวความคิดป่าชุมชน. คู่มือเจ้าหน้าที่ของรัฐ โครงการพัฒนาป่าชุมชน เรื่องป่าชุมชนในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้.
- ขจรศักดิ์ หาญณรงค์. 2524. **การใช้เทคนิคฝึกอบรม**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, (อัดสำเนา).
- คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวทางการดำเนินงานเกี่ยวกับป่าชุมชน. 2533. **แนวความคิดแนวทางปฏิบัติและนโยบายเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านป่าชุมชน**. กรุงเทพฯ : คณะวนศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, (อัดสำเนา).
- คมเพชร จัตรศุกกุล. 2521. **การแนะแนวเบื้องต้น**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- จรรยา แววุฒินันท์. 2533. **รวมกฎหมายป่าไม้**. กรุงเทพฯ : บริษัททพิการพิมพ์ จำกัด.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- จีรพรรณ กาญจนจิตรา. 2529. **การพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายตำราและ
อุปกรณ์การศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จักรชัย รัตโนภาส. 2540. “การบริหารและจัดสรรทรัพยากรป่าไม้โดยราชการส่วนท้องถิ่น”
**เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้เพื่อ
ดำเนินงานร่วมกับสภาตำบล**. กรุงเทพฯ : ฝ่ายการพิมพ์ ส่วนผลิตสื่อ สำนักสารนิเทศ
กรมป่าไม้.
- ชัยรัตน์ จงเกียรติทอง. 2533. “ทัศนคติต่อการอนุรักษ์ป่าไม้ของสมาชิกหมู่บ้านป่าไม้บ้านโคก
ไม้แดงห้วยกระสัง อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชัยรี นฤทุม. 2524. **หลักการส่งเสริมทั่วไป**. นครปฐม : ศูนย์ส่งเสริมการฝึกอบรมการเกษตร
แห่งชาติ สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาญชัย สวัสดิ์สิมา และ เชิดวิทย์ ฤทธิ์ประศาสน์. 2523. **การพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทวีป ศิริวิเศษ. 2517. “การติดตามผลบัณฑิตคณะวิทยาศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.”
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทองฟู ชินะโชติ. 2531. **การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคลากร**. กรุงเทพมหานคร :
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัศนีย์ มุสิกไชย. 2510. **การประเมินผลการฝึกอบรม, พัฒนาบริหารศาสตร์ฉบับพิเศษ**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- น้อย ศิริโชติ. 2523. **เทคนิคการฝึกอบรม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสาส์น.
- บรรจง อภิติกุล. 2527. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พิทักษ์อักษร.
- บุญจิตต์ ณ ลำเลียง. 2511. “การสำรวจการทำงานของบัณฑิตทางการศึกษา ปีการศึกษา
2510.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปกรณ์ จริงสูงเนิน และ สุชาติ กัลยาวงศา. 2539. **การจัดการและใช้ประโยชน์ป่าชุมชน**.
เอกสารประกอบการบรรยายการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตรป่าชุมชน.
ณ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง อ. จอมบึง จังหวัดราชบุรี.
- ประยุทธ์ ใจเสถียร. 2527. “การติดตามผลอบรมของครูตามโครงการอบรมครูประจำการศึกษา
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ประสาน ประดิษฐ์พงษ์. 2529. **วนศาสตร์ 111**. คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ปราณี เกลิงผล. 2515. **การแนะแนวและการให้คำปรึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
 พยอม วงศ์สารศรี. 2530. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พรานนก
 การพิมพ์.
- พรเทพ พิมลเสถียร. 2532. “เทคนิคติดตามงาน” เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติ
 การ. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษานอกระบบแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัย
 เกษตรศาสตร์.
- พัชรินทร์ สุภาคี. 2529. “การประเมินผลการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นเกี่ยวกับการเลี้ยงฝึ
 ญ. วิทยาลัยเกษตรกรรมบุรีรัมย์.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต
 บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544).
- ภิญโญ สารร. 2518. **การบริหารงานบุคคล**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541. **เอกสารประกอบการพิจารณาตามมติ
 คณะกรรมการนโยบายป่าไม้แห่งชาติ ครั้งที่ 3/2541 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน
 2541.**
- เมตตา นพประดิษฐ์. 2525. “การติดตามผลการศึกษาระดับบัณฑิตจากวิทยาลัยครูภาคใต้.”
 วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี และอมร รักชาติ. 2524. **การพัฒนาชนบทแบบผสมผสาน**. กรุงเทพฯ
 : ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์ไทย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2518. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญ
 ทศน์.
- เริ่ม สงคง. 2524. “การศึกษาผลการฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้นทางวิชาชีพเกษตรกรรมแก่
 เกษตรกรและผู้สนใจ ณ วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตเกษตร
 นครศรีธรรมราช.” วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,
 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ลดาทพร วัชรรัฐ. 2523. **การติดตามผลมหาบัณฑิตทางครุศาสตร์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์
 มหาวิทยาลัย.
- วิทยา วิภาวัฒน์. 2530. “การติดตามผลการปฏิบัติงานของบัณฑิต ครุศาสตร์อุตสาหกรรม
 สาขาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาครุศาสตร์โยธา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยา
 ศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ ในทัศนะของบัณฑิตและผู้
 บังคับบัญชา.” วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, สถาบัน
 เทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- วิทยุทธ์ จำรัสพันธ์. 2535. **การจัดการป่าชุมชนโดยองค์การท้องถิ่น**. โครงการวิจัย
วนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วุฒิชัย ยวงานนท์. 2537. "การประเมินผลโครงการฝึกอบรมเกษตรกรเพื่อการใช้งานน้ำและบำรุง
รักษาระบบชลประทาน." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 2534. **รายงานการศึกษาเรื่องป่าชุมชนในประเทศไทย**.
กรุงเทพฯ : ศูนย์บริการทางวิชาการ. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2511. **ประเภทการฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : สำนักฝึกอบรม สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สันต์ ศิริวรินทร์. 2522. "การจัดโครงการอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นให้กับเยาวชนโดย
วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาวิทยาเขตเกษตรภาพัสนธุ์." วิทยานิพนธ์วิทยา
ศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุธี สุวราช. 2519. "ความคิดเห็นของประชาชนอำเภอทุ่งสง เกี่ยวกับโครงการอบรมระยะสั้น
ในวิชาชีพเกษตรของวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา วิทยาเขตทร
นครศรีธรรมราช." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรชน ต่างวิวัฒน์. 2522. "การประเมินผลการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรรุ่นที่ 13-20 ของศูนย์วิจัย
และฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรแห่งชาติ." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา และคณะ. 2523. **รายงานวิจัยการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาจาก
สถาบันการฝึกหัดครูที่สอนในระดับประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ : กรมการฝึกหัดครู.
- สุรพล จันทราบัตย์. 2534. **เทคนิคการประเมินและติดตามผลการฝึกอบรมในงาน
ส่งเสริม**. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- . 2523. "หลักและวิธีการฝึกอบรมวิชาชีพ." หลักสูตรการบริหารงานส่งเสริมและ
พัฒนาชุมชน, เอกสารประกอบการฝึกอบรม. กรุงเทพฯ : สำนักส่งเสริมและ
ฝึกอบรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เสนห์ จามริก และคณะ. 2536. **ป่าชุมชนในประเทศไทย : แนวทางการพัฒนา เล่ม 1**.
กรุงเทพฯ : สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- สำนักงานป่าไม้บ้านโป่ง. 2539. **ผลการดำเนินงานโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ
หลักสูตรป่าชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2539**. ราชบุรี : สำนักงานป่าไม้บ้านโป่ง.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- เสาวลักษณ์ สิงห์โกวินท์. 2525. "แนวทางในการพัฒนาบุคคลในองค์กร". **หน่วยที่ 6 การพัฒนาบุคคล**. กรุงเทพฯ : ออฟเซ็ทโปรดักชั่น.
- โสพัฒนา สิทธิสังข์. 2529. "การประเมินผลการฝึกอบรมเทคนิคขยายพันธุ์มะม่วงภาคปฏิบัติ ที่จัดโดยไร่ประพัฒน์ จังหวัดเชียงใหม่." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศิริจิต พุ่มหว่า. 2539. **การวางแผนโครงการพัฒนาการเกษตร**. สงขลา : ภาควิชา การพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อนันต์ อนันตรังษี. 2521. **หลักการแนะแนว**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อัมพิกา ไกรฤกษ์. 2524. **มนุษย์สัมพันธ์ในโรงงานอุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : บริษัท สารมวลชน จำกัด.
- อุทัย นริญโต. 2519. **ศิลปศาสตร์ของนักการบริหาร**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อุดม จุสุวรรณ. 2532. "การติดตามและประเมินผลการนำความรู้ไปใช้จากผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการจัดทำรายงานวิทยุในงานส่งเสริมการเกษตรในปี 2528 และ 2529." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อุดม สูดแสงจันทร์. 2532. "การติดตามผลการฝึกอบรมการเลี้ยงสุกรที่จังหวัดศรีสะเกษ." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำนาจ ศิลวัตร. 2525. "ความสนใจและความต้องการของประชาชนที่มีต่อการศึกษาอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อใช้ในโครงการของวิทยาลัยเทคโนโลยีและ อาชีวศึกษา วิทยาเขตพระนครศรีอยุธยา." วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อำพล ทิมาสาร. 2532. "เทคนิคการติดตามงาน." **เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการ**. กรุงเทพฯ : สมาคมการศึกษานอกระบบแห่งประเทศไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Ebel, R.L. 1965. **Measuring Education Achievement**. New York : Prentice-Hall Inc.
- Stanton, T.F. 1970. **How to Instruct Successful**. New York: Mc Graw Hill Book Company.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดตทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1 แสดงการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน
แยกตามรายจังหวัด

รายการ	ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัด				
	ราชบุรี	สุพรรณบุรี	เพชรบุรี	กาญจนบุรี	ประจวบคีรีขันธ์
	(n=42)	(n=32)	(n=17)	(n=14)	(n=13)
1. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน	36	31	17	13	13
2. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	28	26	15	9	12
3. แนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูกสร้างสวนป่า)					
ปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์	39	30	16	14	13
ปลูกเพื่อใช้สอย	38	28	16	13	11
ปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร	33	23	15	10	11
ปลูกเพื่อนันทนาการ	28	22	14	10	10
ปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชน	26	21	13	12	11
4. การปลูกสร้างสวนป่า					
การปลูก	38	29	16	11	13
การบำรุงรักษาสวนป่า	38	30	15	9	12
การคัดเลือกพันธุ์ไม้	36	29	15	10	13
การเตรียมพื้นที่	33	28	15	10	13
วิธีการคัดเลือกพื้นที่	30	26	11	10	12
5. การเพาะชำกล้าไม้					
การเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก	28	26	14	9	12
การบำรุงรักษากล้าไม้	29	23	12	9	12
การเพาะกล้าไม้	25	18	12	7	11
การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์	24	20	10	7	11
6. การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร					
การนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน	35	27	15	11	13
การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญหาการใช้ประโยชน์ที่ดิน	32	25	15	10	12
รูปแบบวนเกษตร	31	27	12	7	12
การคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ	30	22	11	9	13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2 แสดงการนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน
แยกตามรายจังหวัด

รายการ	ปฏิบัติหน้าที่ในจังหวัด				
	ราชบุรี (n=42)	สุพรรณบุรี (n=32)	เพชรบุรี (n=17)	กาญจนบุรี (n=14)	ประจวบคีรีขันธ์ (n=13)
1. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้					
รณรงค์ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์	39	30	16	13	12
จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง	24	25	12	9	8
การจัดทัศนศึกษาดูงาน	9	15	5	5	5
2. การส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น					
ทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของป่าชุมชน	39	39	17	12	11
ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน	34	39	17	11	10
ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น	35	39	16	11	10
จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน	26	31	16	11	12
ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า	29	28	17	12	10
3. การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน					
ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน	36	29	12	12	12
ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น	36	29	13	11	12
ส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรมป่าชุมชน	35	29	13	12	10
4. การนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท					
เผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำ					
ให้ราษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม	33	28	13	12	9
เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้	27	26	10	8	8
เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน	22	24	8	8	9
การพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้าน					
กายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ	22	23	7	8	9

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3 แสดงการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน
แยกตามสังกัดกระทรวง

รายการ	ปฏิบัติหน้าที่ในกระทรวง		
	เกษตรและสหกรณ์ (n=48)	มหาดไทย (n=45)	ศึกษาธิการ (n=29)
1. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน	43	41	28
2. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับกฎหมายป่าไม้	33	38	23
3. แนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ในการปลูก สร้างสวนป่า)			
ปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์	42	43	29
ปลูกเพื่อใช้สอย	38	42	27
ปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร	38	38	19
ปลูกเพื่อนันทนาการ	32	28	23
ปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ของชุมชน	32	33	19
4. การปลูกสร้างสวนป่า			
การปลูก	44	39	26
การบำรุงรักษาสวนป่า	43	37	25
การคัดเลือกพันธุ์ไม้	43	37	26
การเตรียมพื้นที่	39	36	26
วิธีการคัดเลือกพื้นที่	37	31	23
5. การเพาะชำกล้าไม้			
การเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก	33	31	27
การบำรุงรักษากล้าไม้	32	30	25
การเพาะกล้าไม้	31	25	20
การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์	27	26	20
6. การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร			
การนำระบบวนเกษตรใช้กับงานป่าชุมชน	40	37	26
การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญหาการใช้ ประโยชน์ที่ดิน	34	37	24
รูปแบบวนเกษตร	33	35	22
การคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็นพืชควบ	31	30	25

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 4 แสดงการนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน
แยกตามสังกัดกระทรวง

รายการ	ปฏิบัติหน้าที่ในกระทรวง		
	เกษตรและสหกรณ์ (n=48)	มหาดไทย (n=45)	ศึกษาธิการ (n=29)
1. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้			
รณรงค์ส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์	44	42	26
จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง	26	35	17
การจัดทัศนศึกษาดูงาน	9	18	13
2. การส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น			
ทำความเข้าใจกับประชาชนถึงประโยชน์ของ ป่าชุมชน	44	41	24
ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น	43	43	17
ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน	42	44	17
ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า	37	39	21
จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน	32	43	23
3. การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน			
ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จาก ระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน	42	36	23
ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชน ในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น	42	36	23
ส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ในกิจกรรม ป่าชุมชน	39	40	21
4. การนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท			
เผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำให้ ราษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม	38	39	19
เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้	28	37	16
เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุน หมุนเวียน	25	33	14
การพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกาย ภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ	20	32	18

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำสั่งคณะกรรมการคุศศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ที่ ๔๔ / 2542

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อ
และเค้าโครงวิทยานิพนธ์ของ นายวิรัช นาคทองกุล

เพื่อให้การเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ของ นายวิรัช นาคทองกุล เป็นไปด้วยความเรียบร้อย
และมีประสิทธิภาพ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อควบคุมและพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์
ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

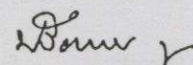
ผศ. ดร.วีรวรรณ	ศิริวรรณ	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์
อาจารย์วันทนี	โชติสกุล	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม
อาจารย์สมจิตต์	กล้ากลิน	ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

2. คณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

ดร. นพคุณ	ศิริวรรณ	ประธานกรรมการ
ดร. ดนัย	ดิษยบุตร	กรรมการประจำสาขาวิชา
อาจารย์สมจิตต์	กล้ากลิน	กรรมการประจำสาขาวิชา
ผศ. ดร.วีรวรรณ	ศิริวรรณ	กรรมการ
อาจารย์วันทนี	โชติสกุล	กรรมการ

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2542

(รศ.ดร.ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์)

คณบดี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกาศบัณฑิตวิทยาลัย
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
เรื่อง ผลการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการพิจารณาหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ขอประกาศรายชื่อหัวข้อและเค้าโครงวิทยานิพนธ์ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร ที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ ดังนี้

ได้รับอนุมัติเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2542

1. นายวิรัช นาคทองคำ ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตรป้าชุมชนปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี” โดยมี ผศ.ดร.วีรวรรณ ศิริวรรณ เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์วันทนี โชติสกุล และ อาจารย์สมจิตต์ กล้ากลิ่น เป็นอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม

ทั้งนี้ให้นักศึกษาค้นคว้าและเขียนวิทยานิพนธ์ โดยปรึกษากับอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ให้เสร็จสิ้นภายในเวลาที่กำหนดในระเบียบของบัณฑิตวิทยาลัย

ประกาศ ณ วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.2542

(รศ.ดร.มนัส สัจวรศิลป์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ที่ ทม 1504/ 1203

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

31 มีนาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายกล้า ทรงสกุล

ด้วยคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่จะช่วยตรวจแบบสอบถาม ให้กับนักศึกษาปริญญาโทได้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ของนักศึกษา ชื่อ นายวิรัช นาคทองกุล ซึ่งจะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรรณี สীগิจวัฒน์นะ)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร 3268506

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ทม 1504/ 1203

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

31 มีนาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน ดร.โกมล แพรกทอง

ด้วยคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่จะช่วยตรวจแบบสอบถาม ให้กับนักศึกษาระดับปริญญาโทได้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ของนักศึกษา ชื่อ นายวิรัช นาคทองกุล ซึ่งจะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรณี สীগิจวัฒน์นะ)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

เอกสารที่ 3268506 ที่ส่งจนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ทม 1504/ 1203

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

31 มีนาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน อาจารย์ทรงกลด จารุสมบัติ

ด้วยคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่จะช่วยตรวจแบบสอบถาม ให้กับนักศึกษาปริญญาโทได้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ของนักศึกษา ชื่อ นายวิรัช นาคทองกุล ซึ่งจะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม หวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรรณี สীগักวัฒนะ)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

เอกสาร 3268506 ที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ทม 1504/ 1203

คณะกรรมการอุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

3/ มีนาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายบำรุง คูหา

ด้วยคณะกรรมการอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่จะช่วยตรวจแบบสอบถาม ให้กับนักศึกษาปริญญาโทได้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ของนักศึกษา ชื่อ นายวิรัช นาคทองกุล ซึ่งจะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"

คณะกรรมการอุตสาหกรรม หวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรรณี สীগิจวัฒน์นะ)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052*6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร 3268506

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ทม 1504/ 1203

คณะกรรมการ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

3/ มีนาคม 2542

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจเครื่องมือการวิจัย

เรียน นายวัลลภ พิสุทธิพิเชฏฐ์

ด้วยคณะกรรมการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ที่จะช่วยตรวจแบบสอบถาม ให้กับนักศึกษาปริญญาโทได้

จึงเรียนมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ของนักศึกษา ชื่อ นายวิรัช นาคทองกุล ซึ่งจะทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐหลักสูตรป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"

คณะกรรมการ หวังในความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างยิ่งและขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรณี ลิกิจวัฒน์)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร 3268506

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ทม 1504/ 1564

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

๔ พฤษภาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

ด้วย นายวิรัช นาคทองกุล เป็นนักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
 หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร กำลังทำการวิจัยเพื่อเรียบเรียง
 วิทยานิพนธ์ เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตร
 ป่าชุมชน ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"
 คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดตอบแบบสอบถาม
 เพื่อเป็นการทดลองใช้เครื่องมือเพื่อการวิจัยให้กับนักศึกษาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์
 ของท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรณี สীগิจวัฒน์นะ)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642

โทรสาร 3269040

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ ทม 1504/ 3293

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนนฉลองกรุง เขตลาดกระบัง กรุงเทพฯ 10520

16 สิงหาคม 2542

เรื่อง ขอความร่วมมือให้นักศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

เรียน ปาไม้เขตบ้านโป่ง

- สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. คำโครงการวิทยานิพนธ์
2. ประกาศผลการพิจารณาหัวข้อและคำโครงการวิทยานิพนธ์

ด้วย นายวิรัช นาคทองกุล ซึ่งเป็นนักศึกษาปริญญาโท คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์เกษตร กำลังทำการวิจัยเพื่อเรียบเรียงวิทยานิพนธ์
เรื่อง "การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ของรัฐ หลักสูตรป้าชุมชน
ปีงบประมาณ 2535 - 2539 ของสำนักงานปาไม้เขตบ้านโป่ง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี"
ซึ่งได้รับอนุมัติหัวข้อและคำโครงการ วิทยานิพนธ์แล้ว เมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2542

ในการทำวิจัยเรื่องนี้ นักศึกษาจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยในหน่วยงานของท่าน
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์โปรดพิจารณาอนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูล
เพื่อการวิจัยในหน่วยงานของท่านได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา และขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน
มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ผศ.ดร.พรรณี ลีภักดิ์ฉนะ)

รองคณบดีฝ่ายบัณฑิตศึกษา

ปฏิบัติราชการแทนคณบดี

งานบัณฑิตศึกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
โทร. 3266052-6101 ต่อ 2663,2642
ไม่อาจรับผิดชอบหากมีเหตุเปลี่ยนแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้
โทรสาร. 3269040

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือการวิจัย มีรายนามดังนี้

1. นายกล้า ทรงสกุล	ป่าไม้เขตบ้านโป่ง สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง กรมป่าไม้
2. ดร.โกมล แพรกทอง	นักวิชาการป่าไม้ 8ว สำนักงานวิชาการป่าไม้ กรมป่าไม้
3. อาจารย์ทรงกลด จารุสมบัติ	อาจารย์ประจำคณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
4. นายบำรุง คูหา	นักวิชาการป่าไม้ 7ว สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง กรมป่าไม้
5. นายวัลลภ พิสุทธิพิเชษฐ	นักวิชาการป่าไม้ 6ว สำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง กรมป่าไม้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบสอบถามงานวิจัย

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

การติดตามผลผู้ผ่านการฝึกอบรมโครงการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่รัฐหลักสูตรป่าชุมชน
ปีงบประมาณ 2535-2539 ของสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่ง
อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง

1. กรุณาอ่านข้อคำถามแต่ละข้ออย่างละเอียด และกรุณาตอบคำถามทุกข้อ
2. กรุณาตอบตามความเป็นจริง ซึ่งจะเป็นคำตอบที่ดีที่สุด และผู้วิจัยจะใช้คำตอบของท่านเป็นข้อมูลในการวิจัยเท่านั้น และจะเก็บเป็นความลับ จะไม่ทำให้เกิดผลเสียแก่ผู้ตอบ
3. คำตอบของท่าน จะมีประโยชน์ และมีคุณค่าต่อการดำเนินการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน สามารถนำไปพัฒนาโครงการอบรมหลักสูตรต่างๆ ของกรมป่าไม้ได้ในอนาคต
4. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 4 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
 - ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 ไปใช้ในการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาป่าชุมชน
 - ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับผลงานที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 ได้ปฏิบัติตามโครงการพัฒนาป่าชุมชน
 - ตอนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการความรู้ที่จำเป็นต่อโครงการพัฒนาป่าชุมชนเพิ่มเติมของผู้รับการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชนระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539

ขอขอบพระคุณอย่างสูงในความร่วมมือ

นายวิรัช นาคทองกุล

ตอนที่ 1

สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ○ และเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้
ตามความเป็นจริง

1. เพศ ○ ชาย ○ หญิง
2. อายุ.....ปี
3. สถานภาพ ○ โสด ○ สมรส ○ อื่น ๆ
4. วุฒิการศึกษาสูงสุด
 - มัธยมศึกษาหรือต่ำกว่า ○ อนุปริญญา ปวส. ปวท. หรือเทียบเท่า
 - ปริญญาตรี ○ปริญญาโท
 - ปริญญาเอก ○ วุฒิอื่น ๆ (ระบุ)
5. หน่วยงานของท่านอยู่ในสังกัดกระทรวง
 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ○ กระทรวงมหาดไทย
 - กระทรวงศึกษาธิการ ○ อื่นๆ (ระบุ).....
6. หน่วยงานตั้งอยู่ในท้องที่จังหวัด
 - จังหวัดสุพรรณบุรี ○ จังหวัดราชบุรี
 - จังหวัดกาญจนบุรี ○ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
 - จังหวัดเพชรบุรี ○ อื่นๆ (กรณีโยกย้าย) โปรดระบุ.....
7. ภาระหน้าที่ปัจจุบัน
 - หัวหน้าหน่วยงาน ○ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติ ○ อื่นๆ (ระบุ).....
8. ตำแหน่งปัจจุบัน
 - ต่ำกว่าระดับ 3 ○ ระดับ 4-5 ○ ระดับ 6-7
 - สูงกว่าระดับ 7 ○ อื่นๆ (ระบุ).....
9. อายุราชการ/ เวลาทำงาน รวม ปี (เริ่มตั้งแต่เข้าทำงาน)
10. ประสบการณ์งานในตำแหน่งปัจจุบัน ปี (ตั้งแต่ได้รับตำแหน่งในระดับเดียวกัน
จากที่ทำงานอื่นด้วย)
11. ในหน่วยงานของท่านมีผู้ร่วมงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับป่าชุมชน.....คน
12. ได้รับการฝึกอบรมในปีงบประมาณ
 - 2535 ○ 2536 ○ 2537 ○ 2538 ○ 2539

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดก็ตาม อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2

ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน
ระหว่างปีงบประมาณ 2535-2539 ที่ได้นำไปใช้

โปรดพิจารณาการนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ และทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง
ที่เป็นจริงที่สุด

2.1 การนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน

รายการ	การนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้		
	ใช่	ไม่ใช่	เหตุผลที่ไม่ใช่
1. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับป่าชุมชน			
2. หลักการและการปฏิบัติเกี่ยวกับ กฎหมายป่าไม้			
3. แนวคิดเรื่องป่าชุมชน (วัตถุประสงค์ใน การปลูกสร้างสวนป่า)			
3.1 ปลูกเพื่อเป็นป่าอนุรักษ์			
3.2 ปลูกเพื่ออนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร			
3.3 ปลูกเพื่อเป็นสวนป่าเชิงพาณิชย์ ของชุมชน			
3.4 ปลูกเพื่อใช้สอย			
3.5 ปลูกเพื่อนันทนาการ			
4. การปลูกสร้างสวนป่า			
4.1 วิธีการคัดเลือกพื้นที่			
4.2 การเตรียมพื้นที่			
4.3 การคัดเลือกพันธุ์ไม้			
4.4 การปลูก			
4.5 การบำรุงรักษาสวนป่า			
5. การเพาะชำกล้าไม้			
5.1 การจัดเก็บเมล็ดพันธุ์			
5.2 การเพาะกล้าไม้			
5.3 การบำรุงรักษากล้าไม้			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่ลงนามในสื่อบริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	การนำความรู้ภาคทฤษฎีไปใช้		
	ใช่	ไม่ใช่	เหตุผลที่ไม่ใช่
5.4 การเตรียมกล้าไม้ก่อนปลูก			
6. การใช้ประโยชน์ที่ดินในระบบวนเกษตร			
6.1 การนำระบบวนเกษตรไปแก้ไขปัญห การใช้ประโยชน์ในที่ดิน			
6.2 รูปแบบวนเกษตร			
6.3 การคัดเลือกพันธุ์ไม้เพื่อปลูกเป็น พืชควบ			
6.4 การนำระบบวนเกษตรใช้กับงาน ป่าชุมชน			

2.2 การนำความรู้ภาคปฏิบัติไปใช้หลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรป่าชุมชน

รายการ	การนำความรู้ไปใช้		
	ใช่	ไม่ใช่	เหตุผลที่ไม่ใช่
1. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรป่าไม้			
1.1 องค์กรส่งเสริมโดยการประชาสัมพันธ์			
1.2 จัดสัมมนา อบรม ประชุมชี้แจง			
1.3 การจัดทัศนศึกษาดูงาน			
2. การส่งเสริมให้มีป่าชุมชนในท้องถิ่น			
2.1 ประชุมชี้แจงให้ชาวบ้านเข้าใจป่าชุมชน			
2.2 ประชุมชี้แจงผู้นำท้องถิ่น			
2.3 จัดกิจกรรมการปลูกป่าชุมชน			
2.4 ส่งเสริมให้ราษฎรรวมกลุ่มเพื่อดูแลป่า			
2.5 ทำความเข้าใจกับประชาชนถึง ประโยชน์ของป่าชุมชน			
3. การส่งเสริมระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่า ชุมชน			
3.1 ส่งเสริมแนะนำระบบวนเกษตรใช้ใน กิจกรรมป่าชุมชน			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการเรียนการสอนเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายการ	การนำความรู้ไปใช้		
	ใช่	ไม่ใช่	เหตุผลที่ไม่ใช่
3.2 ประชาสัมพันธ์ให้ราษฎรรู้จักใช้ประโยชน์จากระบบวนเกษตรในกิจกรรมป่าชุมชน			
3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการปลูกป่าชุมชนในรูปแบบวนเกษตรเพิ่มขึ้น			
4. การนำกิจกรรมป่าชุมชนไปพัฒนาชนบท			
4.1 เผยแพร่ความคิดทำให้เกิดการรวมกลุ่มทำให้ราษฎรรู้จักการทำงานเป็นกลุ่ม			
4.2 เกิดระบบการรวมกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนหมุนเวียน			
4.3 การพัฒนาโครงการสร้างงานพื้นฐานด้านกายภาพของชุมชน เช่น ไฟฟ้า แหล่งน้ำ ถนน ฯลฯ			
4.4 เกิดการสร้างงานสร้างอาชีพ สร้างรายได้			

ตอนที่ 3

ผลงานด้านป่าชุมชนที่ท่านปฏิบัติและบังเกิดผลดีแก่ชุมชนในจังหวัดของท่าน

ระบุผลงานที่ได้ดำเนินการหรือปฏิบัติจริง

- มีการจัดฝึกอบรมข้าราชการ จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปลูกป่าชุมชน
 มีการประชุมและสัมมนา มีการทำแผนงานเกี่ยวกับการพัฒนาด้านป่าชุมชน
 มีการฝึกอบรมชาวบ้าน/ผู้นำชุมชน บรรรจุวิชาป่าชุมชนในหลักสูตรการเรียนการสอน
 อื่นๆ (ระบุ).....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 4

ความต้องการความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาป่าชุมชนเพิ่มเติมของผู้
ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรป่าชุมชน จากสำนักงานป่าไม้เขตบ้านโป่งระหว่าง
ปีงบประมาณ 2535-2539 ที่จะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานด้านป่าชุมชน

1. ความรู้ด้านทฤษฎีที่ท่านต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าไม้ชุมชนคือ

- การวางแผนและการจัดการป่าชุมชนที่ให้ผลตอบแทนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน
- ทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในป่าชุมชน
- การใช้ประโยชน์ป่าไม้และของป่าเชิงอนุรักษ์
- การประดิษฐ์กรรมไม้และของป่าในครัวเรือน
- ความรู้เกี่ยวกับวิชาการป่าไม้อื่นๆ เช่น ชนิดไม้ ชนิดป่าไม้ ชนิดของป่า
- อื่นๆ (ระบุ).....

2. ความรู้ด้านปฏิบัติที่ท่านต้องการเพิ่มเติมเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงานป่าชุมชนคือ

- การดูงานป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จในท้องถิ่นต่างๆ
- การดูงานด้านการประดิษฐ์กรรมผลิตภัณฑ์ด้วยไม้ที่เพิ่มมูลค่าสูงๆ
- การดูงานแสดงผลผลิตที่ได้จากป่าชุมชน
- การดูงานนิทรรศการเกี่ยวกับป่าชุมชนที่ประสบความสำเร็จทั้งในและต่างประเทศ
- ความรู้ด้านอื่นๆ (ระบุ).....

ประวัติผู้เขียน

นายวิรัช นาคทองกุล เกิดเมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน 2490 ที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วท.บ) สาขาส่งเสริมและสื่อสารการเกษตร จากสถาบันราชภัฏพระนคร ปีการศึกษา 2533 ประกาศนียบัตรวิชาชีพการป่าไม้ จากโรงเรียนการป่าไม้ จังหวัดแพร่ ปีการศึกษา 2513

ปี พ.ศ. 2514 รับราชการตำแหน่งพนักงานป่าไม้จัดวาง ที่ด่านป่าไม้บางทราย อ. เมือง จ. ชลบุรี ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง ป่าไม้อำเภอเขาย้อย (เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้ 7) จังหวัด เพชรบุรี

สถานที่ติดต่อ 48/2 ม. 2 ต. บางหลวง อ. เมือง จ. ปทุมธานี โทร. 02- 5815827

